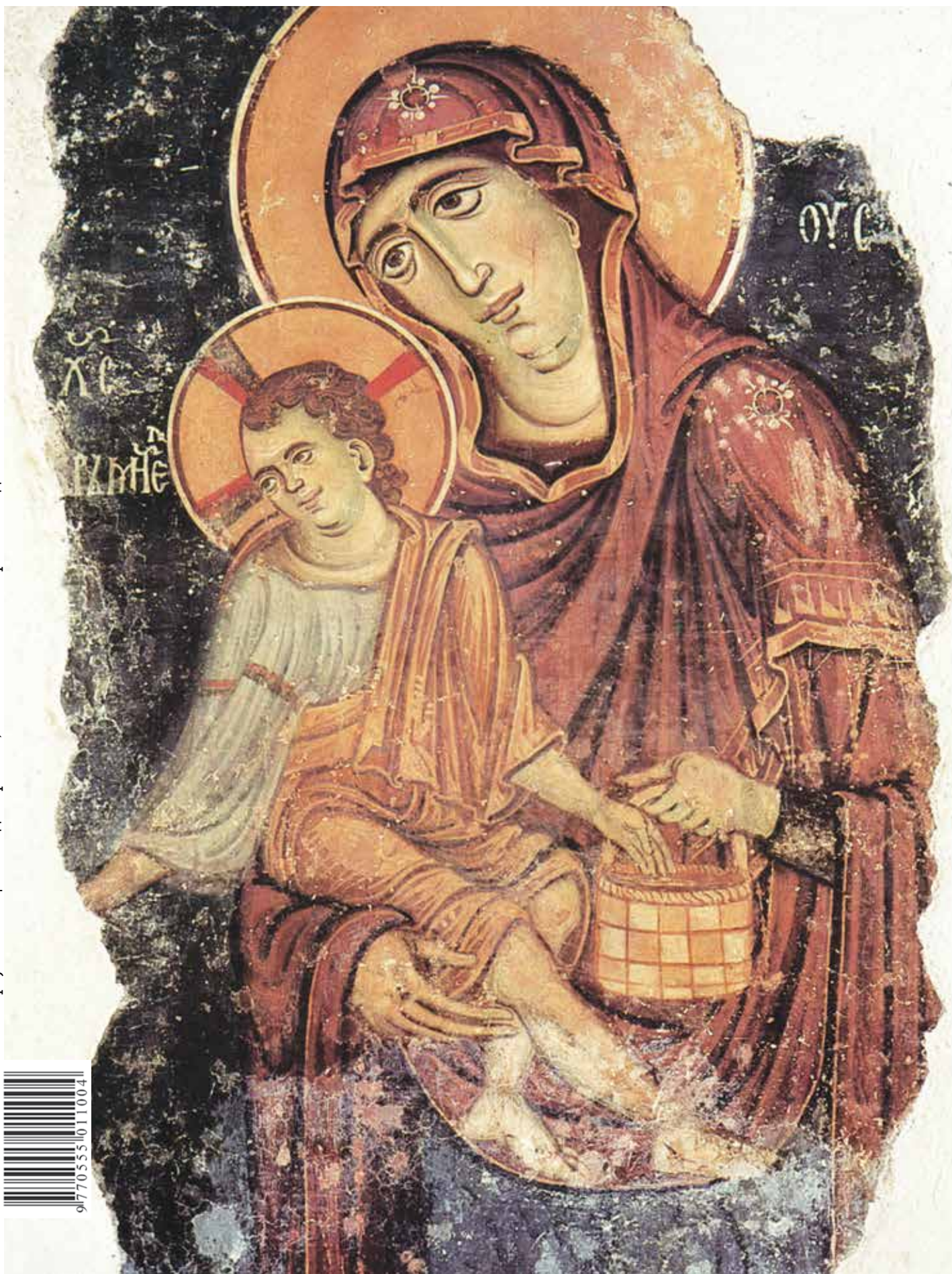

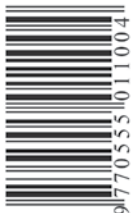
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1168 Цена 90 динара 2,5 KM 15. новембар 2015. године

ISSN 0555-0114

9770555 011004

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 22. октобра 2015, у Патријаршији српској у Београду групу студената Високе школе унутрашњих послова из Бањалуке и представнике МУП-а Републике Српске.

Истог дана, Патријарх Иринеј уприличио је пријем и за чланице Кола српских сестара из Ниша.

Његова Светост је, 4. новембра, примио у Патријаршији српској у Београду специјалног представника генералног секретара Уједињених нација за Косово и шефа УНМИК-а Захира Танина. Састанку су присуствовали представник генералног секретара Уједињених нација у Београду гђа Симона Мирела Микулеску и чланови Светог Архијерејског Синода, Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и Епископ рашко-призренски Теодосије.

Патријарх српски Иринеј је, 6. новембра, у Патријаршијском двору у Београду, доделио високо одликовање СПЦ, Орден Светог цара Константина, госту из Грчке, Високопреосвећеном Митрополиту неапољско-ставропољском Варнави, упутивши му искрене речи благодарности за неизмерну подршку српском народу током ратних и послератних година, посебно истичући издржавање и стипендирање преко три хиљаде ратне сирочади, небројене конвоје хуманитарне помоћи нашем страдалном народу и вишегодишњу континуирану помоћ Српској Православној Цркви на Косову и Метохији. О посети Митрополита Варнаве Српској Православној Цркви читајте на стр. 46.

На Жаркову

Његова Светост је служио 25. октобра Свету Архијерејску Литургију у Храму Вознесења Господњег у Жаркову, уз саслуживање протојереја-ставрофора Бранка Митровића, Рајка Недића и Србољуба Јоцковића, протојереја Николе Трајковића, Александра Гагића и Панајотиса Каратасиоса, јереја Оливера Суботића, протођакон Стевана Рапајића и ђакон Владимира Руменића, Драгана Танасијевића и Небојше Милићевића.

У току Свете Литургије Патријарх је рукоположио ђакон Небојшу Милићевића, вероучитеља из Рушња, у чин презвитера, а свршеног богослова и појца овог светог храма Александра Јовановића у чин ђакон. По освећењу новоосликаних фресака, Патријарх Српски је доделио великом добротвору и дародавцу Милошу Цветићу Орден Светог Саве трећег степена.

На Чукарици

На празник Преподобне мати Параскеве, 27. октобра, Патријарх Иринеј је служио Свету Архијерејску Литургију у храму посвећеном овој светитељки на Чукаричкој падини.

На славској Литургији саслуживали су протојереји-ставрофори Бранко Митровић, Милојко Топаловић, Србољуб Јоцковић, Станко Трајковић, Петар Лукић, Радич Радичевић, Славко Божић, игуман Сава Крипитски, протојереј Небојша Тополић, презвитери Панајотис Каратасиос, Саша Крстић, Игор Лукић и Предраг Продић, протођакон Стеван Рапајић и ђакони Владимир Руменић, Драган Танасијевић и Александар Јовановић.

У Азањи

Патријарх Српски посетио је 27. октобра, када наша Црква прославља Свету Петку, село Азању надомак Смедеревске Паланке. Овом приликом, Патријарх Иринеј је изразио благодарност многобројним малишанима на срданом дочеку и у поздравном слову мештанима Азање нагласио значај рађања деце које је једини начин да се наш народ избори против свог највећег непријатеља – беле куге.

Његова Светост је у пратњи Епископа шумадијског Јована, и уз саслуживање протојереја-ставрофора Петра Лукића, протојереја-ставрофора Велибора Ранђића и ђакон Ивана Гашића, осветио новосаграђени парохијски дом. Ктиторка ове задужбине, проф. др Радмила Милентијевић, овом приликом је добила високо одликовање СПЦ – Орден Светог Саве другог степена.

Истог дана Свјатјејши је посетио храм у селу Влашки До и Храм Свете преподобне мати Параскеве у Смедеревској Паланци.

Извор: Епархија шумадијска

На Кошутњаку

Његова Светост је, поводом храмовне славе, 31. октобра, служио Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог апостола и јеванђелисте Луке у Кошутњаку.

Његовој Светости саслуживало је братство храма, свештенство више београдских цркава, као и гости из манастира и храмова других епархија: протојереји-ставрофори Бранко Митровић, Милан Виленица, Драган Предић, др Лука Новаковић, протојереј Милан Андрић, јеромонаси Доситеј Хиландарац и Поликарп из Епархије шабачке, јереји Александар Милутиновић и Миодраг Топаловић и други. После свечаног славског чина, Његова Светост је уручио Патријарашке грамате заслужнима.

У Ваљеву

Част сећању на стогодишњицу Ваљевске болнице и страдања српског народа у I светском рату указали су Патријарх српски Иринеј, Епископ

ваљевски Милутин, председник Републике Србије господин Томислав Николић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, представници дипломатског кора 28 земаља, као и представници Беча и Будимпеште, главних градова земаља виновника сукоба.

Први дан обележавања стогодишњице Ваљевске болнице, 2. новембра, завршен је истоименом позоришном представом, по мотивима романа *Време смрти* Добрице Ћосића, позоришта из Крушевца. Наредног дана, у Центру за културу, одржани су научни скупови, уз пројекције документарних филмова и презентацију концепта будућег Меморијалног центра „Ваљевска болница“.

Извор: Епархија ваљевска, фото: Драган Крунић

У Нишу

Патријарх Иринеј посетио је 3. новембра град Ниш и Епархију нишку. Његову Светост дочекао је Епископ рашко-призренски Теодосије, заменик Епископа нишког у обављању дужности епархијског архијереја, са свештенством и верним народом. Дочек је свечано уприличен доксологијом у Саборном храму Силаска Светог Духа на Апостоле.

Патријарх Српски својој духовној деци: Заштитимо српску и светску духовну и културну баштину!

4. новембар 2015. г.

Милошћу Божијом,

Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски Иринеј

Драга децо духовна,

Наша браћа и сестре на Косову и Метохији и светиње Српске Православне Цркве су у великој опасности, јер поборници такозване државе Косово желе да чланством у УНЕСКО присвоје српске цркве и манастире. Због тога, Српска Православна Црква позива сав благочестиви и православни народ, све људе добре воље и све којима је стало до права и правде у свету, да се успротиве учлањењу такозване државе Косово у УНЕСКО, што би било равно хуманитарној катастрофи, односно уништавању српских православних светиња, а тиме и светске баштине.

Тим поводом Српска Православна Црква објавила је на свом интернет сајту www.spc.rs релевантне информације.

Позивамо вас да ове информације које пронађете на интернет сајту Српске Православне Цркве и порталу на енглеском језику – SAVE WORLD HERITAGE, <http://save-worldheritage.org>, Заштитимо српску и светску духовну и културну баштину – проширите што више можете путем интернета и социјалних мрежа у наредних пет дана. Тако бисмо заједничким напорима и овим путем упознали међународну јавност са озбиљношћу ситуације и високим степеном угрожености духовних и културних светиња српског народа на Косову и Метохији.

Уверени смо да би овакав вид информисања помогао да многи, којима ове чињенице нису доступне, буду обавештени брже и ефикасније. То ће верујемо помоћи да чланови Генералне скупштине УНЕСКО, упркос свим притисцима, ипак донесу праведну одлуку пре коначног гласања на предстојећој седници и сачувају српску и светску баштину у Јужној српској покрајини.

С блајословом,
Патријарх српски
+ Иринеј

На Новом Београду

Патријарх Српски је начествовао 8. новембра, на дан славе Храма Светог великомученика Димитрија на Новом Београду, Светом Архијерејском Литургијом уз саслужење Митрополита неапољско-ставропољског Варнаве, уваженог госта из Солуна.

Риза Свете Петке у Београду

Београд је 1. новембра ове године свечано дочекао део ризе Преподобне матере Параскеве, Свете Петке, у Храму Светог Јована Крститеља на Централном гробљу. Велика духовна радост озарила је тог празничног јутра хиљаде верника, који су се сабрали да укажу част и измоле благослов вољене светитељке.

Света Архијерејска Литургија, коју је служио Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј уз саслуживање великог броја свештеника и ђаконa наше Архиепископије, служена је на бини на платоу испред храма.

Његовој Светости су саслуживали протојереји-ставрофори Бранко Топаловић, архијерејски намесник други београдски, др Драган Протић, ректор Богословије Светог Саве, Драгомир Убипариповић, архијерејски намесник врачарско-грочански, Љубинко Костић, архијерејски заменик жички, Милан Лукић, Драган Предић, Ратко Николић, Живадин Протић и Недељко Марјановић; протојереји Милош Мићић и Драгиша Јоцић; јереји Милан Лазаревић, Драган Шовљански, Борис Савић, Јован Јефтенић и Слађан Влајић, главни војни свештеник, као и протођакони и ђакони Томислав Милановић, Стеван Рапајић, Милан Ковачевић, Владимир Руменић, Драган Танасијевић, Немања Ристић, Вук Матијашевић и Мирслав Митровић.

Током Литургије, реке верника, међу којима и много деце, прилазило је да целива ризу која се налазила испред бине, а коју су свечано чували кадети Војне и Полицијске академије, млади у народним ношњама, фудбалери Вождовца и удружења „Света Србија“ и „Кнез Мирослав“. По завршетку Литургије риза је свечано у литији унета у храм. До касне недељне вечери храм је био испуњен народом који је са побожним стрпљењем чекао да се поклати светињи.

„Света Петка је светитељка нашег рода и наше крви“, рекао је Његова Светост Патријарх Иринеј у беседи на крају Литургије. „Она је пред Богом угодница и заступница нашег народа и нашег Београда. А захваљујући милости Божијој, део њене ризе поново је у граду у коме су до 1521. почивале њене мошти. Нека нам, зато, део њене благодатне ризе, освећене молитвама њеним, буде на радост и спасење“.

Овај драгоцени дар стигао је захваљујући поклоничком путовању у Јаши које су организовали свештеници Храма Светог Јована Крститеља – старешина протојереј-ставрофор Драган Павловић и јереј Иван Штрбачки. Кивот за ризу је направио дуборезац Иван Митровић, а у кивоту се налазе и честице моштију Светог Јована Претече, Великомученика Георгија и Пантелејмона, Светог Петра Цетињског и Мученика Превлачких.

Гостољубљем Стевана Мицића у ресторану Стадион је приређена трпеза љубави којој је поред Његове Светости присуствовало свештенство и многобројни гости. Том је приликом старешина Храма Рођења Светог Јована, протојереј-ставрофор Драган Павловић поздравио Његову Светост и све присутне са молитвеном жељом да нас Преподобна мати Параскева обгрли и благослови духовном радошћу, здрављем и љубављу.

Он се захвалио Стевану Мицићу, мр Драгану Балтовском, директору ЈКП „Погребне услуге“, Зорану Ристићу, власнику фирме Пантер и свима онима који су својим прилозима и трудом омогућили овај велики и свечани догађај.

Верници ће убудуће у храму на Централном гробљу моћи свакодневно да целивају ове светиње, а сваког петка у 16 часова, служиће се акатист Светој Петки.

Ђакон Вук Матијашевић

ПРАВОСЛАВЉЕ 1168

2

Активности Патријарха

4

Риза Свете Петке у Београду

Ђакон Вук Машијашевић

6

Упокојио се у Господу
Митрополит дабробосански
Г. Николај

8

Биографија Митрополита дабробосанског Николаја

9

Спомен-обележје
највећој српској добротворки

12

Књига је човеков
најбољи пријатељ

16

Поћи од себе

18

Препознајмо пиромана и гасимо
ватре етничко-верских подела
које нам је донео ветар са Запада
др Александар Раковић

20

Смрт и спомен-чесма
генерала Арачића

Архимандрит Јован Рагосављевић

20

Ко је био прота Милутин,
отац Николе Тесле? (4. део)

Прота Милутин

– национални радник и песник
Милован Машић

24

Хришћанске традиције у српској
фразеологији (други део)

др Ксенија Кончаревић

26

Да ли је човеку потребан
ауторитет? Шта је ауторитет?

Академик Владејша Јеројић

28

Христолошка химна
(Фил. 2, 6–11) (други део)

др Предраг Драгићиновић

30

Како нас је видео А. Рајс (42)
Д'Епере у чину српског војводе

Анђоније Ђурић

32

Центар проблема

Александар Арсенин

34

Достојевски на боготражитељском
путу оца Сергеја Булгакова [II]

37

Свет књиге

40

Наука, уметност, култура...

42

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:

**Детаљ са фреске Рођења Христовог из
Цркве Богородице Љевишке у Призрену
(пре 17. марта 2004. када су је Албанци
запалили и тешко оштетили)**

Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије**Главни и одговорни уредник**
Презвитер др Александар Ђаковац**Оперативни уредник**
Срећко Петровић**Секретар редакције**
Снежана Крућковић**Фотограф**
Ђакон Драган С. Танасијевић**Лектор и коректор**
Ђорђе Остојић**Чланови редакције**
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојрој.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.**Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!****Годишња претплата за иностранство:**
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.**Информативна служба:**
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500708000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer**Телефони:****Редакција:** +381 11 30-25-116**Маркетинг:** +381 11 30-25-113**Преплата:** +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786**e-mail:** pravoslavljje@spcrs – редакција
pretplata@spcrs – претплата**web:** pravoslavljje.rs ; www.pravoslavljje.rsРукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и
прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.**Графичка припрема, слог и прелом:** Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.**Дистрибутер:** „Polydor“ д.о.о.,
Ломинка 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**Графичка припрема овог, 1168. броја Православља, завршена је
у среду, 11. новембра 2015. године у 15.00 часова, када је
у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Упокојио се у Господу Митрополит дабробосански Г. Николај

Дана 14/27. октобра 2015. године, на празник Преподобне мати Параскеве, петнаест минута пре поноћи, у Универзитетској болници у Фочи, у 88. години живота, упокојио се у Господу Његово Високопреосвештенство Митрополит дабробосански Г. Николај (Мрђа). Према сопственој жељи, Митрополит Николај је сахрањен 30. октобра 2015. године, у порти манастира Успења Пресвете Богородице у Добруну.

Светом Заупокојеном Литургијом началствовао је Његова Светост Патријарх српски Иринеј, уз саслужење двадесет и два архијереја, бројног свештенства и монаштва Српске Православне Цркве.

Сахрани су присуствовали поред црквених великодостојника, председник Републике Српске Милорад Додик, делегација Народне скупштине Републике Српске, амбасадор Србије у БиХ Станимир Вукићевић, представници Римокатоличке цркве и Исламске заједнице у БиХ, као и ученици блаженопочившег Митрополита, који су се окупили у манастиру Добрун како би се опростили од свог духовног родитеља, уз бројне вернике из целе Републике Српске, али и других епархија СПЦ.

Владика Атанасије (Јевтић)

Преосвећени Владика Атанасије (Јевтић) се обратио окупљеним верницима беседом у којој је изнео своја сећања на личност и дело Митрополита Николаја. Пред олтаром древног манастира, умировљени Епископ Атанасије је између осталог рекао: „Испраћамо данас из овог светог храма у небески храм човека који је себе уградио у живо тело живог Христа, у Цркву Христа распетог и васкрслог. Пропутавао је цели свет наш Владика. Његови свети трагови вечно ће живети у Далмацији, на Косову и Метохији, у Аустралији, на Романији. Био је човек окренут небу, човек који се спремао за Царство небеско.“

Школске дане са Гојком Мрђом (Митрополитом Николајем) делио је протојереј-ставрофор Милутин Тимотијевић, ректор Призренске богословије у Нишу: „И као младић био је снажно окренут светлости

небеској. Жудио је за монашким животом. Монашки је живео. Био је рођена монашка душа. Мало је људи који могу у себи да споје тиховање и вулканску енергију, оно што је немогуће спојити, али то је могао наш добри Николај. Умео је да уједини монашку смиреност и велики динамизам који је показао у свом животу, радећи добра дела у Призрену, Крки, Фочи, Аустралији, Добруну, на Романији...“

протојереј-ставрофор Милутин Тимотијевић

Патријарх српски Иринеј је рекао да је блаженопочивши Митрополит дабробосански Николај све што је радио – чинио у славу Бога. „Наш брат Николај остављао је диван пример иза себе. Све је гледао као кроз лице Христово и љубио као децу своју“, рекао је Патријарх Иринеј који је у Добруну служио Заупокојену Литургију и опело блаженопочившем Митрополиту Николају.

Патријарх Иринеј је навео да је Митрополит Николај сејао само добро семе, а посебно је истакао његову улогу у оснивању Богословије у Фочи. Он је подсетио да је Митрополит Николај преживео и прогонство, страдање и рушење свега онога што је дуго градио док је био Епископ далматински: „Веровало је велики Владика Николај да ће доћи време и поново се подићи оно што је разрушено. Поново га је дочекао велики почетак када је изабран за Митрополита дабробосанског у време велике трагедије нашег народа и свештенства.“

Патријарх Иринеј

Патријарх Иринеј је навео да је Митрополит Николај сејао само добро семе, а посебно је истакао његову улогу у оснивању Богословије у Фочи. Он је подсетио да је Митрополит Николај преживео и прогонство, страдање и рушење свега онога што је дуго градио док је био Епископ далматински: „Веровало је велики Владика Николај да ће доћи време и поново се подићи оно што је разрушено. Поново га је дочекао велики почетак када је изабран за Митрополита дабробосанског у време велике трагедије нашег народа и свештенства.“

О Митрополиту Николају беседио је и председник Републике Српске Милорад Додик, истакавши да је Српска Православна Црква изгубила великог човека. „Његовим одласком у вјечност окончана је једна епоха историје Српске Православне Цркве у Републици Српској – епоха

Милорад Додик

тешких страдања, али и херојске и напорне борбе нашег народа за опстанак“, рекао је Додик и подвукао да је захваљујући мудрости, Митрополит Николај био прави пример аутентичног православног монаха и Епископа, уздржан пред дневнополитичким изазовима, али активан у настојањима свога народа да опстане и буде јединствен.

Председник Асоцијације „Ствараоци Републике Српске“ Момчило Крајишник је посебно истакао заслуге Митрополита Николаја за враћање Српске Православне Цркве у Сарајево. „Наше одређење да Црква треба да буде са својим народом, испоставило се као тачно с обзиром на акцију Срба из федералног Сарајева да се направи босанска православна црква“, рекао је Крајишник.

Последњи поздрав упутио је и протојереј-ставрофор Богдан Ста-

Момчило Крајишник

нишић, као и Преосвећени Владика Григорије. Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, администратор упражњене Епархије дабробосанске, захвалио је свима који су били уз Митрополита Николаја у његовим последњим година живота.

Блаженопочившем Митрополиту Николају нека је вечни спомен!

Извор: Митрополија дабробосанска

Приредила М. Р.

Биографија

Митрополита дабробосанског Николаја

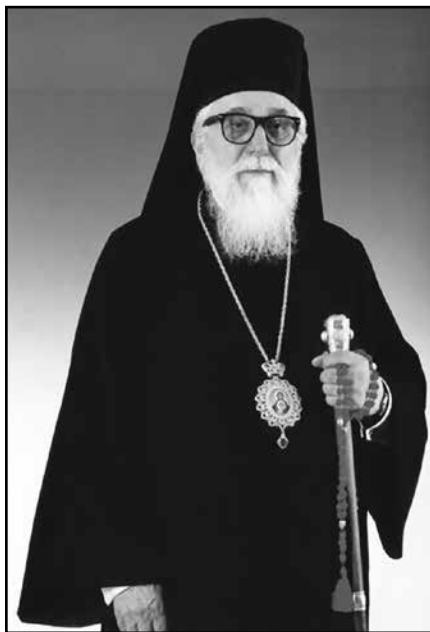
Митрополит дабробосански Николај рођен је у селу Смољани, заселак Крња Јела, код Босанског Петровца, од оца Милана и мајке Милице (17. августа 1927. године). На крштењу је добио име Гојко. Богословију је уписао најпре у Београду, а потом у Призрену, 1946. године. Монашки постриг примио је 1953. у манастиру Копорину. На монашењу је добио име Николај. Исте године, 30. септембра, Епископ браничевски Хризостом рукоположио га је у чин јерођаконa, а Патријарх српски Герман, 10. маја 1961. г. у чин јеромонаха.

На Богословски факултет у Београду уписао се 1953. г., и завршио га у року. Св. Арх. Синод га, 1957. г., поставља за суплента у Богословији Св. Саве у манастиру Раковица, где је остао до 1964. г.

Свети Синод му наредне године поверава обнављање Богословије у манастиру Крка. Доласком у манастир вршио је дужност управника двогодишње богословије, старешине манастира и пароха манастирске парохије. Отварањем петоразредне богословије 1966. постављен је за њеног ректора и на тој дужности је остао до 1973. г., када је изабран за Епископа аустралијско-новозеландског. Хиротонисан је исте године, 8. септембра у Саборној цркви у Београду, руком Патријарха Германа. Дошавши у Аустралију организује епархијска тела, доводи и рукополаже нове свештенике, подиже и освећује нове цркве, купује земљу на којој ће оснивати црквене центре. На једном таквом земљишту подигао је манастир Светог Саве, конак и старачки дом. Основао је прво српско гробље у Аустралији. На Новом Зеланду основао је манастир Успења Пресв. Богородице; што је био први православни манастир у историји Новог Зеланда.

Године 1978. Св. Арх. Сабор га је изабрао за Епископа далматинског. Поред епархијских дужности неко време је вршио дужност ректора Богословије у манастиру Крки. Док је управљао Далматинском епархијом саграђено је седам нових цркава и шест црквених објеката. Покренуо је часопис *Истина* 1988. године.

На редовном заседању Св. Архијерејског Сабора 1992, Епископ Николај је изабран за Митрополита дабробосанског. Епархију је преузео у време избијања рата у Босни и Херцеговини. У том изузетно те-

шком времену стрпљиво је радио на отварању Духовне академије. Уз много труда и напора Духовна академија Св. Василија Острошког почела је са радом 1994. године, а Митрополит Николај је постављен на место проректора и предавао је црквено певање. Његовим залагањем у просторијама Академије је смештена избегла Богословија Св. Три Јерарха из манастира Крка, у којој је предавао Свето Писмо Новог Завета и вршио дужност ректора. Од 1997. г. Митрополит Николај је предавао Св. Писмо Новог Завета на Музичкој академији Универзитета у Источном Сарајеву. У манастиру Добрун покренуо је епархијски лист *Дабар* и издавачку кућу.

Митрополит Николај је аутор бројних књига: *Ојшћи и посебни увод у Свето Писмо Новог Завета*, *Тумачење Јеванђеља по Маттеју*, *Тумачење посланице Римљанима*, *Тумачење посланица I и II Коринћанима*, *Тумачење посланица Галатима и Ефесцима*, *Тумачење посланице Јеврејима*, *Господ Исус Христос као Цар у Старом и Новом Завету...*

Наставно-научно веће Богословског факултета у Београду доделило му је титулу почасног доктора богословских наука 30. јуна 1999. г. Универзитет у Источном Сарајеву је једногласно донео одлуку о додељивању звања почасног доктора наука Митрополиту дабробосанском Николају. Ово високо звање уручено му је на свечаној академији Универзитета у Источном Сарајеву, 6. децембра 2007. године.

Носилац је више црквених и световних одликовања, међу којима су Орден Његоша првог степена, Орден заставе Републике Српске са златним вијенцем, Орден Републике Српске на ленти... Свештенство Митрополије дабробосанске одликовало га је Златним орденом Светог Петра Дабробосанског (2012), поводом двадесет година очинског старања и архипастирског управљања Митрополијом дабробосанском, Св. Архијерејски Сабор СПЦ доделио му је Орден Св. краља Милутина.

У времену у ком се налазио на катедри сарајевских митрополита обновљено је више цркава порушених у последњем рату, подигнуто је и неколико нових храмова, реновирана је зграда Митрополије у Сарајеву...

Извор: *Митрополија дабробосанска*

Приредила: М. Р.

Диани (Обексер) Будисављевић Београд подиже споменик

Спомен-обележје највећој српској добротворки

Славица Лазих

У години у којој се навршава 37. годишњица од смрти велике аустријске хуманитарке која је уз помоћ својих сарадника и под сталном претњом хапшења и смрти, спасла преко 15.000 углавом српске деце из усташких логора Павелићеве НДХ, град Београд ће јој подићи споменик, одлучили су одборници Скупштине града.

Иницијативу су 2013. године поднели чланови Удружења логораша и потомака „Јасеновац“ које окупља преживелу децу логораше из усташких логора смрти.

О херојству жене која је спасавала српску децу од сигурне смрти и урадила све да им сачува име, веру, идентитет и порекло се деценијама ћутало. Српска Православна Црква је Диану Будисављевић недавно постхумно одликовала Орденом царице Милице, по једна улица у Београду, Бањалуци, Козарској Дубици, Загребу и Сиску носи њено име, а најновијом одлуком Скупштине града Београда биће јој подигнут споменик, највероватније у Ташмајданском парку. У току је конкурс за идејно решење а из Одбора за подизање овог спомена сазнајемо да „то мора бити дело достојно имена и чина Диане Будисављевић“. Током Акције Диане Будисављевић, највећој хуманитарној акцији по броју спасених у Другом светском рату, од сигурне смрти евакуисано је петнаест хиљада деце из Кордуна и Козаре из усташких логора смрти, а више од три хиљаде болесне деце умрло током транспорта, многи на њеним рукама. Подносиоци иницијативе да се Диани подигне споменик у Београду, Удружење логораша и потомака „Јасеновац“ истичу да „многи од нас су преживели само захваљујући Диани Будисављевић“.

Аустријанка Дијана Обексер рођена је 15. јануара 1891. године у Инзбруку, у покрајини Тирол тадашње Аустроугарске, где је и упо-

знала Србина др Јулија Будисављевића, хирурга, који је стажирао на инзбрушкој клиници. Пар се 1919. године одселио у Загреб где ће живети све до седамдесетих година прошлог века. Њен супруг, шеф Хируршке клинике Медицинског факултета у Загребу, био је један од ретких Срба који није био изложен протеривању у логор, пљачки и опасности. Одмах по проглашењу НДХ, 10. априла 1941. формиран је комплекс концентрационих логора Госпић–Јадовно–Паг чији је једини циљ био ликвидација српског, јеврејског и ромског становништва у безбројним јамама. Тиме је почео да се остварује стратешки геноцидни циљ усташке Хрватске – потпуно уништење српског становништва, тачније речено трећине целокупног становништва своје државе. Историчар др Милан Кољанин, најбољи познавалац Дианиног деловања, објашњава да је „геноцидни циљ НДХ оствариван и протеривањем и на-

силним покатоличавањем, које је најчешће било само увод у физичко уништавање. Оно је спровођено и у склопу војних операција које су хрватске снаге изводиле самостално или заједно са немачким снагама. Током тих операција цели простор био би потпуно опустошен, насеља опљачкана и спаљена, српско становништво убијено на лицу места или интернирано у логоре где су убрзо већином убијани. У данашњој хрватској историографији ови злочини се везују за деловање усташа и не приказују као остваривање геноцидног државног програма.“

Спасла десет пута више нејачи него Шиндлер

Почетком јуна 1942. део српских заточеника из логора у Старој Градишци слали су у Немачку и окупирани земље у радне логоре. Од жена су одузимања деца пре депортовања, чак и сасвим мале бебе. О тој деци, која су насилно одвојена од родитеља и била склона болестима, глади и умирању, међу којима је било много деце чије су мајке умрле почела је да брине храбра Диана Будисављевић и да се бори за њихове животе. Сазнала је и да су усташе одузимале децу од мајки у логору дајући им лажну наду да ће бити смештена у загребачке дечије домове. Реалност је да су била остављена у логору ➔

да умру. Свакодневно је водила дневник и бележила слику једног времена. Кључну улогу у спасавању српске деце у усташким логорима смрти имала је Диана, која је преко немачких представника, користећи своје аустријско порекло, издејствовала дозволу за спасавање деце из логора. Без притиска Немаца на Павелића, српска деца би „остала у усташким логорима где би била убијена или остављена да помру од глади и болести“, објашњава др Кољанин и додаје да је Диана у дневнику сведочила не само о ужасном поступку са децом, већ и о великом отпору са којим су командант свих усташких логора Вјекослав Лубурић и одговорни

министар Ловро Сушић примили одлуку о пуштању деце. Њен дневник је потресно сведочанство о сликама ужаса у логору у којима су деца масовно умирала.

Када је Јеврејска општина у Загребу у другој половини октобра 1941. организовала

велику акцију помоћи за утаманичене Јеврејке, Диана је добила информацију да су у логору у Лобор-граду са Јеврејкама утаманичене и Српкиње са децом и да су без хране, без одеће и болесне, али и да њима нико не помаже. Била је веома ожалошћена, али и одлучна да организује помоћ. Као датум почетка акције у дневнику је навела 27. октобар 1941. када је са својим

ћеркама Јелком и Илзе и њиховим пријатељицама у својој кући шила одећу и слала пакете са храном и одећом у логор. Широ се круг и ускоро су се у акцији спасавања прикључили загребачки Срби. Акција помоћи добија легитимитет тек 27. фебруара 1942. када Диана од Јеврејског одсека Усташке полиције добија дозволу да може „у заједници са Жидовском богоштовном опћином сакупљати храну, као и одјевне предмете, те исте упућивати у сабирне логоре за тамо налазеће се заточенике православне вјероисповести“. Њени сарадници су страховали од прогона. Даљој акцији успротивио се и њен муж, али је Диана потпуну одговор-

независну, грађанску иницијативу, мимо било какве организације што се многим није допало, јер су у годинама које следе желели да заслуге припадну покрету отпора. Треба поменути њене сараднике, пожртвоване личности – Камило Бреслер, Драгица Хабазин, Марко Видаковић, Јана Кох, Татјана Маринић.

На своју руку улазила у логоре из којих се никада није излазило

Лубурић је дао дозволу да Диана из логора Стара Градишка може да транспортује само здраву и јаку децу. О томе Диана у дневнику каже: „Учињен је избор.

Дјеца су постављена на ноге и оно које се још некако могло држати, било је предвиђено за транспорт. Дјеца која су се рушила, која више нису имала ни мало снаге, морала су остати. И стварно је већина тих јадних бића умрла још тијеком дана.“ Диана је

од Српкиња, које су дотеране на ливаду, под ведрим небом и биле са децом данима без хране, покушавала да добије децу и убаци их у транспорт. Мајке су најпре одбијале да се одвоје од деце, али су касније моиле да их Диана изведе из логора: „Узмите, не можемо их хранити, не можемо дозволити да умру од глади.“ Диана је записала у дневнику: „То је био најлепши дар који сам

Страдања деце у усташким логорима

Према студији Били су само деца Драгоја Лукића у НДХ у геноцидном терору страдала су 60.234 детета до 14 година, од тога 42.791 (71,04%) српске деце. Он је утврдио идентитет 19.432 деце страдале у логору Јасеновац, односно мрежи логора под овим именом. Од тог броја српске деце било је 11.888 (61,18%), ромске деце 5.469 (28,14%), јеврејске деце 1.911 (9,83%) и деце других и непознатих националности. Радећи ово истраживање аутор је користио и превод потресног дневника Диане Будисављевић. Дневник има изузетну вредност за историчаре који истражују страдања Срба и српске деце у логорима. О акцији спасавања деце из логора Диана је водила дневник од друге половине октобра 1941. до 1. октобра 1945. Превод дневника са немачког на хрватски језик урадила је 2003. године њена унука Силвија Сабо а штампан је у свега 700 примерака.

ност преузела на своје име и на свој ризик и у акцију укључила људе од поверења. Диана је целу акцију спасавања деце водила као

Напис на надгробном споменику Диани Будисављевић (извор: wikimedia.org)

у животу добила – могућност да људе спасим од сигурне смрти. Колико је било храбрости у тим мајкама.“ После транспорта изгладнеле и болесне деце из логора марвеним вагонима, требало је сместити децу. Диана је покушала да обезбеди смештај преко надбискупа Степинца, али после пет неуспешних разговора схватила је да неће ништа постићи. „Акција је успела да очува своју независност и у односу према Римокатоличкој цркви, односно Каритасу,“ објашњава др Кољанин и додаје да „записи у дневнику не остављају сумње у томе да је деловање РКЦ и надбискупа Степинца било изразито опортунистичко и да није било руковођено само хуманим мотивима. Њихов главни циљ био је повећање ‘стада’ својих верника, и по цену саучествовања у државном програму уништења православног српског народа“. Професор Бреслер, Дианин сарадник, успео је да добије дозволу да се деца сместе у напуштеним шталама италијанске војске у Јастребарском. Услови живота овде су били бољи него у дечијим логорима у Сиску, Горњој Ријеци, Феричанцима, селима Млака и Јабланац где су деца масовно умирала, о чему постоје белешке у дневнику. Одређени број спасене деце Акција је смештала по хрватским породицама а Павелић је одобравао да загребачке породице удомљавају српску децу уколико их буду васпитавали у хрватском и усташком духу, тако да се потпуно губила истина о њиховом пореклу. Непознат је број деце која никада нису сазнала свој идентитет, своју веру и народ коме припадају. Здраву децу „преваспитавали“ су у логорима, тако што су морала да носе усташку униформу. Део деце смештен је у импровизованим објектима а храна је обезбеђена добровољним прилозима. Оправљену децу преузимају су у своје породице хумани људи, а забележени су случајеви да су прихватили и десетине деце.

Преживела Дианина деца

О јуначком делу Диане Будисављевић најречитије говоре „Дианина деца“ – српска деца која су осуђена на језиву смрт у усташким логорима и којој нико није желео да помогне, осим Диане и њених малобројних оданих сарадника. Многи су пронашли своје биолошке породице из којих их је ишчупао усташки режим, захваљујући картотеци спасене деце коју је водила Диана, али добар део и данас трага за браћом и сестрама које су изгубили пре седамдесетак година. Према важећим прописима РХ, спискови, картотека и транспортне листе не дају се на увид јавности пре истека 70 година од настанка или век од рођења личности, осим особама на које се оне односе или најближим сродницима. Уколико није нестала или уништена, Дианина картотека би ускоро могла угледати светлост дана. Вероватно никада нећемо сазнати колико Фрања или Ловра имају српске корене и крштено име Тихомир или Симо. Одрасли су у Загребу или околним местима, васпитавани као Хрвати и без сазнања о својим колевкама на Кордуну, Козари и славонским селима. Много њих не зна коме дугују свој живот јер је историјски заборав прекрио њене заслуге, а Дианино велико дело остало је на маргинама званичне историје.

Учињена јој је велика неправда

Током акције водила је детаљну картотеку о сваком детету, са свим потребним породичним подацима а често и фотографијом. Знала је да ће се деца, када то буде било могуће, вратити живим члановима породице. Картотека спасене деце имала је за неколико месеци 12.000 имена. Родитељи су преко Акције тражили обавештења о својој деци. Али, крајем маја 1945. тајна полиција, ОЗНА послала је двојицу припадника који су Диани одузели албуме са фотографијама деце и целокупну картотеку. Практично јој је било онемогућено да ради на идентификацији већине српске деце. Диана о томе пише у дневнику: „Знали смо да ће сада многе мајке узалуд тражити своју децу. Страшно растајање у логорима, дугогодишња чежња за њима на раду у Њемачкој, а сада неће наћи своје најдраже.“ Понудила се да помогне Министарству социјалне политике Хрватске у идентификацији деце, али је одбијена. На питање због чега је нова власт тако поступила са Дианом Будисављевић и зашто је заборављена њена заслуга, др Кољанин каже: „Диана није била ‘подобна’ да после рата настави своје хумано дело, и поред

свих тешкоћа које су се појавиле при идентификацији деце. То намеће и питање да ли је заиста постојала воља да сва ‘колонијализована’ и на други начин прихваћена деца у хрватским породицама сазнају свој идентитет“.

Обилазећи усташке логоре и спасавајући српску децу, Дијана је ризиковала и сопствено здравље. Заразила се болестима, преležала је тифус и доживела три нервна слома. Послератни комунистички режим јој је обесмислио рад на спајању биолошких породица и посматрао са подозрењем пожртвовани рад под усташким ратним режимом. После одузимања картотеке, никада више није проговорила ни реч о својој акцији, чак ни својој породици. Болесна и разочарана 1972. одлази из Загреба са супругом и враћа се у родни град, где живи повучено све до 1978. када умире. Диана Будисављевић, хумана личност, дубоко привржена народу из кога јој је потицао супруг, била је велики српски пријатељ када је то било најтеже и најпотребније, када је страдао и патио. Могла је, као странкиња, да окрене главу и сачува своју породицу од ризика. Изабрала је да живи и да дела по својој савести.

60. Међународни сајам књига у Београду

фотографије: sajamknjiga.rs, zvonce.spc.rs, Јакон Драган С. Танасијевић и Данко Страхинић

Књига је човеков најбољи пријатељ

Београдски сајам књига, једна од највећих манифестација културе на Балкану, задржала је и ове године основни излагачки концепт – представљање савремене светске и домаће издавачке продукције, писаца, покретање актуелних књижевних и друштвених питања.

Пред препуним штандом Русије, земље почасног госта 60. Међународног београдског сајма књига у Хали II, 26. октобра 2015. г., отворена је културна манифестација под слоганом „Шта би било да није било“ – Јевђенија Оњџина, Ане Каренине, Три сестре... и свих других јунака знамените руске литературе у нашим животима и сновима. У име Руске Федерације, земље почасног госта, окупљенима се обратила др Наталија Нарочницкаја, директор Фонда за историјску перспективу из Москве: „За Русе и Србе подједнако су драга имена Толстоја, Достојевског, Пушкина, Шолохова као и Петра Петровића Његоша, Бранислава Нушића,

Добрице Ћосића и Иве Андрића. Нека се овај низ славних имена никада не прекине, нека се попуњава новим именима“, поручила је Нарочницкаја.

Част да званично отвори сајам припала је редитељу и писцу Емиру Кустурици. Он је у беседи „Бити писмен“ разграничио важност писмености и образовања од гомилања празних података с интернета, правећи разлику између писменог човека, од модерне „селфи“ личности која је опседнута собом. „Селфи човек“ гомиле неће нестати све док се не деси велика катарза и духовно прочишћење, констатовао је Кустурица, нагласивши да све више људи пише, а све мање чита књиге, иако га је Сајам књига „увек привлачио

као место где би се човек лако преварио да се због великог броја људи отвара сајам аутомобила а не књига, и где некад између књига тече река људи избеглица из реалног живота ка мноштву књига, исто као што верник бежи Богу!“

Језиком бројки, за седам дана сајма посетиоцима је представљено 488 директних излагача, 421 домаћих излагача и 67 иностраних излагача из Русије, Анголе, Белорусије, Босне и Херцеговине, Бразила, Велике Британије, Индије, Ирана, Италије, Јапана, Кине, Немачке, Румуније, Словеније, Француске, Хрватске, Шпаније и Црне Горе... Отворено је 16 изложби и уприличено 450 најразличитијих културних програма.

СПЦ на Сајму књига

Штанд Српске Православне Цркве је био постављен у Хали 1, у првом прстену те хале.

Осим промоције и презентације издавачке делатности СПЦ, било је изложено преко 1000 наслова, на штанду је била организована својеврсна изложба радова студената Академије СПЦ за уметности и конзервацију – на којој је изложено неколико стотина икона, мозаика, акварела, радова на платну, фресака, гипсопластике, камене пластике и других уметнина. Такође, на штанду су одржаване и радионице у којима су учествовали студенти ове Академије, а на којима су посетиоци штанда могли да се упознају са техникама и начинима израде, односно процесом настанка одређених уметничких дела: иконописа, фрескописа, мозаика, калиграфије, конзервације и рестаурације.

Током осам дана трајања Сајма штанд СПЦ су посетили многобројни црквени великодостојници, међу њима Патријарх српски Иринеј, Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Епископ зворничко-тузлански Хризостом, Епископ аустријско-швајцарски Андреј, Викарни Епископ топлички Арсеније и други.

Штанд Српске Православне Цркве био је домаћин и многим угледним личностима из сфере јавног – културног, уметничког, политичког и спортског живота наше земље. Између осталих, штанд је у два наврата посетио министар одбране Владе Републике Србије Братислав Гашић, који је приликом своје прве посете у петак 30. октобра био импресиониран уређењем штанда, бројним насловима из црквене продукције и уметничким делима представљеним на штанду. Стога је у недељу 1. новембра поново посетио штанд СПЦ, у пратњи високих официра Војске Србије, дипломата, директора Сајма Данке Селић и других јавних личности, и том приликом на дар Српској Православној Цркви поклатио камену розету са постољем, изразивши жељу да наредне године ова розета буде део декорације штанда СПЦ на следећем 61. Сајму књига.

Штанд су такође посетили и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, директор Медија центра „Одбрана“ пуковник Стевица Карапанџин, и други.

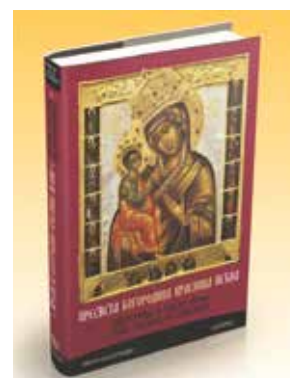
У току трајања сајамских дана, а у оквиру сајамског Форума, посетиоци су били у прилици да присуствују представљању пројекта под називом „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“. На трибини названој „Ми и они – да ли се разумемо?“, о овом вредном пројекту су говорили презвитер др Оливер Суботић, управник Центра за проучавање и употребу савремених технологија СПЦ, др Мира Радојевић, ванредни професор Филозофског факултета у Београду, Александар Василић, аутор и руководилац пројекта.

Отац Оливер Суботић је рекао да живимо у најсложенијем времену икада, у коме је потребно да искористимо процес сажимања времена и простора, у циљу афирмације културе сећања, јер је савремена цивилизација – цивилизација заборавља. Трибину су заједно закључили презвитер

Оливер Суботић и др Радојевић, изражавајући наду да ће овај пројекат посебно утицати на младе да спознају и разумеју своје претке, учеснике Великог рата, те да ће ово достигнуће оживети сећање, освежити памћење и вратити достојанство нацији.

Четвртог дана Сајма, 28. октобра свечано је представљена књига *Пресвете Богородице – Красице Пећке*. О овој књизи о једној од највећих светиња подарених нашем светосавском роду – икони јерусалимској Пресвете Богомајке, живописаној руком Светог апостола Луке, гово-

рили су Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и проф. др Аника Сковран.

Петог сајамског дана одржана је трибина о најновијем научном открићу деловања Димитрија Синаита, читав век пре *Мирослављевој јеванђеља*: „Над почецима српске писмености: откриће Димитрија Синаита.“ О овом значајном открићу које помера устаљене парадигме о

почецима српске писмености, говорили су др Александар Милановић, професор Филолошког факултета у Београду, др Виктор Савић из Института за српски језик САНУ и др Драган Хамовић, уредник програма Сајма књига. Димитрије Синаит је истраживао древне рукописе из манастира Свете Катарине на Синају, међу којима доминирају српски ћирилички рукописи. О њиховој старости и пореклу први је 1988. г. светску јавност обавестио грчки професор Јоанис Тарнанидис.

За Димитрија Синаита се зна од тада, али наша научна јавност на то није обраћала пажњу све док Виктор Савић није доказао да је он писао српском редакцијом – директно анализирајући прву страницу Кијевских листића, који су одавно доступни науци, и Димитријеве записе из недавно објављеног фототипског издања Димитријевог псалтира, приређеног трудом аустријског професора Хајнца Микласа који се „нашим“ Димитријем највише бавио до сада.

Истог дана, одржана је и трибина под називом „Подухвати: Magnum crimen“, о првом ћириличном и целовитом издању студије о везама Ватикана и усташке идеологије, коју је написао Хрват југословенске оријентације, чувени историчар Виктор Новак, а издала *Catena mundi*.

У оквиру програма „Разговор о књизи“, на овогодишњем сајму, гостовао је др Владан Таталовић, доцент на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Таталовић је докторску дисертацију на тему *Син Човечији у Јеванђељу и Ошкривењу Јовановом* одбранио на овом факултету 2014. (ментор: проф. др Иринеј Буловић). Предаје на Катедри за Свето Писмо Новог Завета на ПБФ-у, а присутнима је на приступачан начин објаснио свој пут ка хришћанству, као и на који начин његов рад подразумева савремен приступ медијима где на суптилан начин приближава ову тему и млађим генерацијама.

Презентација књига објављених поводом 150 година од смрти Вука Стефановића Караџића, одржана је шестог дана Међународног београдског сајма књига. Књиге које су биле у фокусу су превод на руски језик књиге *Српска усмена народна баштина*, *Прейиске XIII и Вукова Заужбина у XX и XXI веку*, календар-забавник *Даница* за 2015. годину и 2. и 3. том књиге Вукових списа *О језику и књижевности*.

На овогодишњем сајму обележени су и други велики јубилеји попут сто година од рођења Бранка Ћопића. Поводом сто четрдесете године од рођења нашег великог филозофа, одржана је трибина „Бранислав Петронијевић и српска филозофија“. Обележене су и годишњице од рођења Данила Киша, Милана Кашанина и Бранислава Петронијевића, као и 1200-годи-

Орден Свете Саве проф. др Јоанису Тарнанидису

На свечаности уприличеној 29. октобра 2015. г., у Патријаршији српској у Београду, Патријарх српски Иринеј уручио је Орден Светог Саве професору Теолошког факултета Универзитета у Солуну у пензији др Јоанису Тарнанидису, а на предлог Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, за његов изузетни научни допринос проучавању историје Цркве, а посебно историје Српске Православне Цркве и аутентично представљање српског црквеног живота, места и улоге Српске Цркве у православној васељени. Свечаности су присуствовали Епископ рашко-призренски Теодосије, презвитер Панајотис Каратсиос, свештеник Грчке Православне Цркве у Београду, јереј Владимир Вранић, академик Мирјана Живојиновић, проф. др Срђан Пириватрић, проф. др Вељко Радуновић и проф. др Мирко Саиловић.

Уручивши високо одликовање проф. др Јоанису Тарнанидису, Патријарх српски Иринеј је подсетио на професоров вишедеценијски предани академски рад и рекао: „Посебно Вам благодаримо на бризи о нашим младим студентима које сте несебично подржавили и обезбеђивали стипендије за њихово даље академско усавршавање на најпрестижнијим грчким универзитетима.“

Биографија проф. др Јоаниса Тарнанидиса

Јоанис Тарнанидис (рођ. 1939. г.) у периоду од 1964. до 1970. г. био је на постдипломским студијама у Београду, једно време и као стипендиста Српске Православне Цркве. За време постдипломских студија пратио је часове византијске дипломатије (код проф. Г. Острогорског), као и старословенског језика са палеографијом (код проф. Вл. Мошина). Докторску дисертацију на тему „Питање Митрополије карловачке у 18. веку и Јован Рајић (1726–1801)“ („Τὰ προβλήματα τῆς Μητροπόλεως Καρλοβάκιων κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα καὶ ὁ Јован Рајић (1726–1801)“) одбранио је 1970. године на Богословском факултету у Солуну. Прошао је све степене научног напредовања од доцента до редовног професора универзитета. Током професорског стажа Тарнанидис је постао врсни познавалац историје Српске Цркве, њен кључни истраживач на грчком говорном подручју, као и ширег контекста византијско-словенских односа. Своје широко знање из области црквене историје и предања словенских народа Тарнанидис је успешно промовисао и ван факултетских активности.

Књига је човеков најбољи пријатељ, ма колико човек има пријатеља

Издавачки подухват Српске Православне Цркве и Службеног гласника – Манастири Српске Православне Цркве – водич и Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј – година четврта, представљени су читалачкој јавности, 29. октобра 2015. год. на овогодишњем сајму књига.

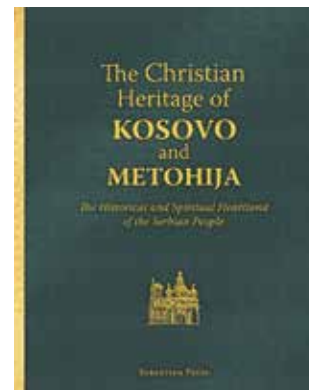

На промоцији ових дела говорили су Патријарх српски Иринеј, отправник послова у Амбасади Русије Денис Владимирович, в. д. директор Службеног гласника Јелена Триван и протојереј-ставрофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије. Његова Светост је овим поводом истакао важност књиге у свачијем животу и констатовао да ко другује са књигом, другује са смислом живота јер се управо књигама открива смисао нашег живота, додавши да су народне песме биле литература његове младости, и да се нада да ће то бити литература данашње и сутрашње младости, „јер народне песме наше нису ништа друго до практично српско јеванђеље“.

„Књига *Манастири Српске Православне Цркве – водич* је драгоцен јер су у њој описани манастири којима је украшена наша отаџбина, манастири са којима је наш народ живео и где је налазио оно што тренутно није имао, а то је утеха у животу и нада за животом“, рекао је том приликом Првојерарх Српски.

Денис Владимирович се осврнуо на снажне православне везе Србије и Русије, констатујући да су обе књиге од изузетне важности за читаоце.

„Књиге су и пут националног смисла, националних корена и знања о себи самима и овакве књиге служе управо томе – да се подсетимо на оно што јесмо, какво културно наслеђе за собом носимо“ рекла је, на промоцији ова два дела, Јелена Триван. Протојереј-ставрофор Стојадин Павловић се у име издавача захвалио свим учесницима који су уложили огроман напор радећи на овим капиталним делима.

у пуном колору, на 1008 страница, илустрована са преко 900 драгоцених колорних репродукција свих важнијих историјских личности, градова, манастира, цркава, фресака, икона и уметничких дела врхунске вредности, а посебно је у њој презентована српска баштина под заштитом Унеска. Ова права енциклопедија садржи текстове наших знаменитих историчара, академика, теолога, публициста, уметника, и још важније: преводе историјских докумената и повеља, а потом и разна саопштења и извештаје из прошлости као и из најновије садашњости наше трагичне косовске судбине. Поред националног, ова монографија је и од општег значаја за хришћане широм света којима је српски и хришћански карактер наше Свете земље или непознат или мало познат.

Традиционалним чином предаје Отворене књиге 60. Међународног београдског сајма књига, завршено је ово културно сусретање, када је амбасадор Руске Федерације у Београду Александар Чепурин предао Отворену књигу Насеру Ехсанију Фариду, првом саветнику и отправнику послова Исламске Републике Ирана у Србији, земље која ће следеће године бити почасни гост Сајма књига.

М. Р.

шњица Методија Солунског, словенског просветитеља.

Најбољи издавач из дијаспоре

Новоустановљена награда Међународног сајма књига у Београду – Најбољи издавач из дијаспоре – равноправно је припала црквеним издавачима: Информативно-издавачкој установи Митрополије црногорско-приморске „Светигора“ и то за монографију *Цетињски манастир*, и издавачкој кући Епархије западноамеричке „Севастијан прес“ за монографију *Хришћанско наслеђе Косова и Метохије: историјско и духовно средиште српског народа* која је објављена на енглеском језику.

Како је рекао отац Радомир Ничевић, директор ИИУ „Светигора“, награда је подстицајна: „Сви ми, који смо годинама окупљени око

‘Светигоре’ и њене издавачке дјелатности, знајући да спасење није само лично дјело појединачног човека, већ плод заједничког труда и љубави, засновано на истрајном служењу Истини, у том контексту, схватамо ту награду као производ заједничког рада. Цетињски манастир, као престо црногорских митрополита, у својој вјечној љепоти, и данас је, као и кроз вјекове своје историје, кула стражара над Црном Гором и њеним житељима. Тако ова књига, обиљем историјских података и мноштвом дивних фотографија и ликовних прилога, на очигледан, видљив и савременом човјеку близак начин читаоца уводи у тајну храма, приближавајући му духовни свијет и откривајући му небеску љепоту православља.“

Монографија *Хришћанско наслеђе Косова и Метохије* је тврдог повеза

Коло српских сестара „Преподобна мати Евгенија“

Пођи од себе

Мироносице наших дана, сваког часа, на сваком кораку, благовесте и сведоче Истину. Оне неизмерном љубављу дубоко продире у срце сваког човека, био он православца, муслиман, атеиста... имајући разумевања и стрпљења за све људске немоћи.

Коло српских сестара „Преподобна мати Евгенија“ из Ваљева, је основано 1964. г., под именом „Преподобна мати Петка“, да би га Владика Јован (Велимировић) преименовао благословом Свете царице Милице. Прва председница КСС била је Стевка Марић. Његово Преосвештенство Владика ваљевски Милутин је почетком октобра 2013. г., значај и активности Кола подигао на епархијски ниво. До тада су сестре сакупљале прилоге међу собом и на тај начин помагале сиромашне из Епархије ваљевске а и шире.

Данас Коло „Преподобна мати Евгенија“ броји преко 30 сестара, и стално се прикључују нове чланице са жељом да буду део оних које брину о онима којима је то најпотребније. Коло је основано и постоји само са јединим и основним циљем, да помаже, даје милостињу. Три су речи Светог Владике Николаја – речи којих се Коло држи и увек има на уму – *Пођи од себе*.

Благословом Његовог Преосвештенства Владике Милутина, сав прилог од иконе Мајке Божије Тројеручице у Храму Васкрсења Христовог у Ваљеву, различитим акцијама, у зависности коме је шта најпотребније, храна, одећа, обућа, лекови. огрев. књиге..., све осим новца, који се искључиво даје у случају лечења и плаћања трошкова лечења, Коло дарује најсиромашнијим породицама Ваљевске епархије.

Оне знају коме је и каква врста помоћи потребна... знају да утеше, да своја плећа подметну и олакшају терет својих ближњих, да по највећој зими, пуне елана као да је најтоплији дан, са осмехом на лицу и пуним срцем јер имају прилику да на тај начин свој дар принесу Цркви, одржавају ваљевске цркве и помоћне

Чланице Кола српских сестара са Владиком Милутином

објекте, спремају славе и прославе, знају да издвоје и од своје немаштине ономе ко још мање има, да болесне обилазе и болницу помажу, знају да кажу оно што је најпотребније у право време... али знају и да ћуте и слушају другог... и дубоком, молитвеном тишином да загрле све.

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа ваљевског Господина Милутина, 4. октобра 2014 године, одржана је конститутивна седница Кола српских сестара, на

којој су, поред делокруга активности овог кола, јавним гласањем изабране председница, заменица, секретар и благајница друштва. Бранка Стојановић је председница, њена заменица је Љиљана Матић, секретар је Драгана Недељковић, а благајница је Вера Живковић. Све чланице Кола имају право предлога било каквих будућих пројеката и активности, за добро Цркве и наших ближњих, о којима се разговара на састанцима, а потом предузима све што је потребно.

Парохијски свештеници предлажу парохијане који су најугроженији а Коло одлази да их обиђе и утврди која врста помоћи им је најпотребнија.

Парохијски свештеник је тај који даје благослов сестри која жели да буде чланица Кола. Тек са благословом парохијског свештеника сестра добија приступницу са својим именом и постаје члан Кола српских сестара „Преподобна мати Евгенија“.

Ових дана једна дивна акција, која би требало да подигне свест грађана града Ваљева да помогну сиромашнима, управо добија своје темеље. Реч је о такозваној „Корпи љубави“. По великим супермаркетима у Ваљеву биће постављени плакати који ће иницирати народ да при свакој куповини купе нешто и за сиромашне и да тај свој дар оставе у корпу љубави. Небитно је шта: хлеб, уље, воће, крем бананицу... КСС ће два-три пута седмично обилазити све те радње, узимати дарове добрих људи и делити их сиромашнима. На тај начин нечије *мало* ће постати неке веома, веома много. Радост је прићи сваком човеку и пружити му оно што му недостаје.

Било какву донацију којом се може помоћи сиромашнима и потребитима, Коло прихвата и ставља у руке оних којима је то и намењено. За ову зиму за преко 20-оро људи су обезбеђена дрва. Та акција се ових дана завршава. Вечери и јутра су хладни. Питање је каква ће бити зима. Има још оних којима је потребан огрев. Једна породица са троје деце, за

Милосрђе као приоритетан циљ

Коло српских сестара „Преподобна мати Евгенија“ прикупило је новчану помоћ за кивот Светог Владике Николаја и уручило је братству манастира Лелић. Дакле, ове вредне савремене мироносице успешно су наставиле своју, недавно и формално, обновљену мисију. У октобру 2013. г., у парохијском дому

Чланице Кола српских сестара, отац Игор Илић и отац Авакум у Лелићу

Храма Покрова Пресвете Богородице, Коло српских сестара одржало је састанак са духовником, свештеником Игором Илићем, на ком је усвојен програм рада и одабрано руководство организације.

Чланице Кола српских сестара не могу бити жене које не подржавају његов статут, а то је Свето Јеванђеље. Сестре се морају међусобно подржавати и једна у другој, и у духовнику, имати ослонац. Будући да су ранијих година у активностима Кола запажену улогу имале супруге свештеника, одлучено је да им се упуту позив у чланство. Уместо чланских карата, сестре ће имати мале молитвенике са знаком Кола и именима чланица. Када је реч о финансирању, уместо чланарине, прикупљаће се прилози чланица и размотрити евентуално зарађивање новца од домаће радности. Хуманитарне активности, у првом реду ће бити обезбеђивање хлеба за сиромашне. Такође, сестре ће прибављати и одећу и обућу за сиромашне, и пружати помоћ старијем становништву. Јако важан сегмент у раду Кола биће сарадња са болницом и духовником установе, протом Радомиром Алексићем – посета и даривање болесника уз пригодан програм (за децу) и обилазак кућа тешко оболелих у време празника. Сестре ће настојати да, у складу са потребама и могућностима, помогну и одељење за децу ометену у развоју Основне школе „Нада Пурић“, као и штићенике Казнено-поправног завода Ваљево. У оквиру духовне активности, планирана је израда брошура са духовним поукама о темама о којима млади данас морају да знају. Сестре већ дуже време брину о чистоћи Храма Покрова Пресвете Богородице и Храма Васкрсења Христовог. Као крсну славу, Коло српских сестара прослављаће Преподобну мати Евгенију (1. август/19. јул).

17. 10. 2013. г.

Извор: eparhijavaljevska.rs

коју се тек недавно сазнало, прошле године је једва презимила. Отац је доносио однекуд у цаку по које дрвце и тако грејао своје две 12-годишње ћерке и 10-годишњег сина. Жена и он нигде не раде.

Нека љубав ових сестара и њихово старање да помажу ближње освети и из духовне летаргије тргне и друге, да следејући при-

мер постанемо једним великим колом љубави, које и оног првог, као и оног последњег, и најстаријег и најмлађег, дарује оним најважнијим кораком за све нас – кораком који води у Царство Божије. Блажени милостиви, јер ће бити помиловани (Мт. 5, 7).

М. Р.

Препознајмо пиромана и гасимо ватре етничко-верских подела које нам је донео ветар са Запада

др Александар Раковић

Канцеларка Ангела Меркел упозорила је пре неки дан на опасност избијања новог рата на Балкану уколико Немачка затвори границу са Аустријом за избеглице с Блиског истока. За то време, док са Запада стижу вести да је на постјугословенском простору могућ нови рат, западне мултинационалне компаније црпе нафту из Ирака и Либије, краду шта год може да се украде из тих некада мирних и просперитетних земаља које је Вашингтон са својим помагачима – посебно из Лондона, Париза, Рима и Варшаве – увалио у невољу епских размера. Шта тек рећи о трагедији Сирије и рекама људи који из ове древне земље корачају, ногу пред ногу, према Западној Европи на коју је сада дошао ред да сноси последице за своју пљачкашку војну политику. Ангела Меркел би стога морала да опомене своје савезнике да не започињу ратове, да у томе буде изричита и јасна.

Нажалост, потенцијал за конфликте на постјугословенском простору се показује и даље као дубок. Ангела Меркел ту јесте у праву, али не упире прстом у правог планера тих сукоба. Не треба дубоко загревати, довољно је то учинити плитко како би се одмах указао прави кривац за балканске расправе које од нашег простора могу да начине буре бару-

та. Осврнимо се само на, угрубо, другу половину 2015. када су Велика Британија (на првом месту), Сједињене Америчке Државе (раме уз раме) али и њихови западни савезници у неколико изричитих случајева искористили балканске верске разлике и етничке несугласице како би потпалили наш простор и учинили га још једном буретом барута.

Пример број 1. Припадници терористичке организације „Ослободилачка војска Косова“ односно њеног деривата „Национална ослободилачка армија“, обе под скраћеницом УЧК, напали су у Куманову 9. маја 2015. македонску полицију а сукоб је трајао до 10. маја 2015. када су албански терористи савладани. Погинуло је осам припадника македонске специјалне полиције, чак 37 македонских полицајаца је рањено, а званична информација је била да је погинуло десет албанских терориста иако је све време кружила вест да су Албанци имали 14 жртава.

Дилему око жртава и сукоба у Куманову у једној мери је решио познати скопски новинар Миленко Неделковски на међународној конференцији Независне асоцијације новинара у борби за мир која је у јуну 2015. одржана у Бечу. Неделковски, близак премијеру Николи Груевском, тада је поред осталог ре-

као: „Група од 150 терориста напала је државу“, а „укључивала [је] више иностраних плаћеника, већином америчких и британских инструктора, који су дошли из базе Бондстил на Космету... Под великим међународним притиском, почетне вијести о више од 35 ликвидираних терориста, убрзо су редуковане на само 14, односно коначних само 10 [погинулих]. У понедељак рано ујутро шеф мисије ЕУ, амбасадори САД, Британије, Француске, Немачке и Италије инсистирали су на сусрету са нашим премијером и председником. Они су експлицитно тражили да имена убијених Американаца и Британаца, идентификованих у акцији не буду објављена“.

Реферат Миленка Неделковског прво је објавио српски портал из Подгорице ИНАС, а потом македонска штампа и други интернет медији, али у нашој српској штампи то никада није објављено. У реферату се изричито уочава да су организатори напада у Куманову поред Албанаца били амерички и британски војници с Косова и Метохије, да су Американци и Британци имали укупно четири жртве, а да су читав случај желеле да заташкају најугицајније земље НАТО пакта и Европске уније.

Пример број 2. Иако се прилике у Македонији после оружаног сукоба у Куманову још нису

слегле, Британци нису имали намеру да губе време и радили су на томе да се постјугословенски простор даље дестабилизује. На ред је стигла њихова намера да поводом двадесет година од злочина у Сребреници прогурају резолуцију којом би Савет безбедности Уједињених нација Србе означио кривцима за, како је стајало, „геноцид“. Дакле, Срби би морали да прихвате да је злочин у Сребреници био геноцид, а свако порицање било би изложено међународној осуди. Русија је 8. јула 2015. ставила вето на британски предлог резолуције о Сребреници чиме је тај текст одбијен у Савету безбедности Уједињених нација.

Месец дана је британска намера да се прогура резолуција о Сребреници окупирала постјугословенски простор чиме је у балканске расправе убацивано ново семе раздора које су такође сејали Сједињене Америчке Државе и Француска јер су подржали британску резолуцију у Савету безбедности Уједињених нација. Атмосфера је подгревана до температуре кључања када се чинило да је нову физичку тензију између Срба и Бошњака немогуће избећи.

Премијер Републике Србије Александар Вучић дошао је 11. јула 2015. у Меморијални центар Поточари како би се поклонили бошњачким жртвама. Међутим, неколико десетина Бошњака је из масе засуло српског премијера каменицама. Напад на српског премијера могао се сматрати атентатом и застрашујућом поруком исламског фанатизма јер је према шеријатском праву каменовање смртна казна. Напад није био спонтан, а рукопис и иностраних (западних) служби се може наслутити. У потпуности је сигурно да је Британија својом намером да прогура спорну резолуцију опет успела да потпали ватру која је могла да се претвори у стихијски шумски пожар с несагледивим последицама.

Напад на премијера Вучића у Сребреници (фото: АП) [извор: todayonline.com]

Пример број 3. Агенција Уједињених нација за образовање, науку и културу Унеско ставила је од 2004. до 2006. под заштиту четири српске светиње на Косову и Метохији: манастире Високи Дечани, Пећку Патријаршију, Грачаницу и Цркву Богородицу Љевишску у Призрену. Ове светиње Српске Православне Цркве и српског народа тиме се сматрају светском културном баштином у Републици Србији. Међународна заједница је тако имала намеру да заштити српске средњовековне манастире од будућих покушаја погрома и рушилачких похода какве су Албанци посебно спровели 1999. и 2004. на очиглед читавог света.

Међутим, органи албанских сепаратиста на Косову и Метохији поднели су 16. јула 2015. (или који дан пре) захтев за пријем у Унеско чиме имају намеру да српску духовну баштину на Косову и Метохији припишу такозваној „Републици Косово“. Ово се дешава само недељу дана пошто је руским ветом британска резолуција одбачена и само неколико дана од каменовања српског премијера Александра Вучића.

Приликом посете Београду 8. октобра 2015. шеф британске дипломатије Филип Хамонд је подржао чланство „Косова“ у Унеску.

На гласању у Генералној скупштини Унеска 9. новембра 2015. године тзв. „Косово“ није добило сагласност за пријем у Унеско.

На гласању у Извршном савету Унеска у Паризу 21. октобра 2015. сепаратистичке власти Албанаца на Косову и Метохији добиле су подршку од 27 земаља на челу са Сједињеним Америчким Државама, Великом Британијом и Француском, 14 земаља на челу са Русијом, Кином и Индијом гласало је против, а 14 земаља је било уздржано укључујући и неке које су признале једнострано проглашену независност Албанаца на Косову и Метохији (Јапан, Јужна Кореја). И овде уочавамо исти рукопис који непрестано распаљује страсти међу балканским народима и стално међу њих засејава семе поделе: Велика Британија, с њом Сједињене Америчке Државе, а затим остали пратиоци.

Дакле, да би се потпаливао наш простор користе се углавном етнички и верски фактор, код нас потпуно испреплетани и нераздвојиви. Препознајмо пиромана, извуцимо поуке, не наседајмо, и гасимо ватре етничковерских подела које нам је донео ветар са Запада.

Поводом стогодишњице
Првог светског рата 1914–1915

Смрт и спомен-чесма генерала Арачића

Генерал Вукоман Арачић рођен је половином 19. века у Крагујевцу. Завршио је војну академију и постао у Србији, у Првом светском рату, генерал. Био је веома способан и храбар као војник и официр и учествовао у многим бојевима у Првом светском рату. Посебно се истакао у Колубарској бици 1914. године на познатом положају Годун–Шиљковица.

Стари ратници из тога краја и сада причају да је војвода Живојин Мишић, који је командовао целокупном Колубарском битком, позвао у Праћане, јужно испод Маљена, генерала Арачића и поверио му у распореду команду левог крила ратног положаја над Ужичком војском. Кажу да је краљ Петар Први пред саму одлучну битку поручио генералу Арачићу да чува Овчар и Каблар и Лучански Мост који је држала Ужичка војска. „Ако те три тачке падну, рекао је краљ пала је Србија.“

Арачић је дошао из Ужица на кабларски ратни простор и положај као командант Ужичке војске 1914, седам дана пред Свето Ваведење. Стационарао се са својим штабом у непосредној близини школе у Рошцима у домаћинству Милије Михајловића. Одатле је командовао левим крилом чувене Колубарске битке на ратном положају Годун–Шиљковица. Фронт тог ратног положаја држали су војници – ратници из ужичког, пожешког и чачанског краја. Ту су под његовом командом борили се команданти и командири чета из тих крајева као што су Војин Петровић, потпуковник Петар Петровић – Бекутић, отац свештеника Гвоздена Петровића, који је недавно умро у Либертивилу у Америци, и многи други. Сви су ти Петровићи имали надимак „Бекутићи или Бекуте“.

Одлучна битка је вођена на сам дан Светог Ваведења 1914. Арачић је лично командовао том битком, и продором своје Ужичке војске зауставио је Аустријанце и Немце, нагнавши их на убрзано и незадрживо одступање. Ме-

Спомен-чесма генералу Арачићу
у Јанчићима под Кабларом

ђутим, на том судбоносном ратишту и ратном окршају и сам генерал Арачић са многим својим војницима и официрима погинуо је на месту званом „Извориште врнчанске реке“.

Одвезен је други дан по Ваведењу у Ужице, где је и сахрањен у непосредној близини капеле на Старом гробљу.

На његовом споменику у Ужицу записане су речи: Хвала Богу, земљи и народу. – Вукоман Арачић

У Београду вероватно да и сада има његова улица, а у Јанчићима направљена је лепа велика чесма близу школе са бистом генерала Арачића и четири луле – цеви за воду. Чесма је саграђена 1937. године и освештана на Видовдан исте године. То се место зове Бјелиш, у спомен битке и погинулог у том крају генерала са осталим војницима – ратницима, чија су имена уцртана на чесми.

До после Другог светског рата, на том месту код чесме и школе у Јанчићима одржавао се на Видовдан традиционални народни сабор, који више не постоји. Постоји чесма, али веома запуштена, и у корову кроз коју тече само једна цев са водом. Остале су три празне. Зашто? Ако су комунисти својом владавином „братства и јединства“ зауставили традиционални сабор, где су сада потомци да обнове спомен чесму? Тако се чини да се кроз њен жубор воде чује вапај и прекор предака потомцима што им спомен занемарују и не обнове га.

О Преображењу, Овчар Бања 2015.
Архимандрит Јован Радосављевић

Књигољубац,
проповедник и песник

Пишући своју аутобиографију, Никола Тесла за свог оца каже да је „веома учен човек, прави природни филозоф, песник и писац, а за његове проповеди се говорило да одишу речитошћу, попут оне Абрахамове у Санта Клари. Поседовао је чудесно памћење и често је рецитовао дугачке текстове на неколико језика. Често је у шали говорио да може да реконструише неке од класика уколико се изгубе, рецитиујући њихова дела. Његов стил писања је изазивао дивљење. Његове реченице су биле кратке и језгровите а он је био врло духовит и сатиричан“.

Милутинове књиге: *Историја*,
Матица српска, Нови Сад

Да је Милутин Тесла заиста био врстан проповедник, сведочи и Николин школски друг Мојсије Медић: „За четири године касније био си наставник у вјери свом сину Николи и свјема друговима његовима, од којих сам ја један... Твоја мала и поријетка брада особито ти је пристајала, кад би подигао наочари на чело па си стао нама тумачити катихизис... Оне проповједи покојникове, које нам је по који пут на ексхорти читао и тумачио, на годину дана уочи смртног часа његова, слушао сам по други пут, али као зрио младић, и тада ми је све оно из ђаковања оживјело поново у глави. Онај лијепо народни језик и онај узорни слог,

Ко је био прота Милутин, отац Николе Тесле?

– 4. део –

Прота Милутин

– национални радник и песник

Мирован Матић

Из недавно објављеног издања манастира Студенице *Српски прота Милутин Тесла (1819–1879), отац Николе Тесле*, аутора Мирована Матића, издавајмо детаље о култури у породици Тесла. О овој теми, биограф Николе Тесле, Маргарет Чејни каже: „Прота Милутин Тесла у слободно време писао је поезију, дечак је одрастао у кући где је уљудност увек контролисала обичан говор и где је цитирање одломака из Библије или поезије било исто толико природно колико и пржење кукуруза лети на жару.“

чиме су се одликовале проповједи ‘старца Мирована’ (како Медић често назива проту Милутина, прим. а.), неколико пута нагнали су ме на њ с речима: ‘Папа, дајте ми данашњу проповијед да је пошаљем у српске новине’. И свагда ми одговорио: ‘Нека стоји; кад умрем, па ако мој Никола не буде кадар да то уради, ишти синко, од моје старе, па бирај коју хоћеш’. Проповиједи Милутинове биле су писане ћириловским словима, а писмо је било разговјетно и збијено“.

О судбини Милутинових проповеда Мојо Медић пише и након сусрета с Николом Теслом у Београду, 1892. године: „...говорио сам му за проповиједи очеве, али сам протрнуо, кад ми рече: да је врло мало од очевих списа остало, а све оно друго да је спаљено! Грдна је штета, што је огањ прогутао црквене бесједе доброга говорника, вјештога писца и умнога богослова, јер тим је српска хомилетичка књижевност остала без прилога из кршне Лике, којим би се доиста поносила била. Још већма треба да жалимо, што је за тињи час изгорио многогодишњи труд врлога нам Милутина, кад дознамо, да је једна личност из највиших кругова у монархији, кад је чула у Сењу на камену Милутин Тесла други Абрахам а Санта Клара (Урлих Мегерле)“.

„Али су сви приватни списи његови, осим једне ускршње проповједи, држане у Госпићу 23. априла 1861., пропали. Та је проповјед написана управо

калиграфски“, сведочи Мојо Медић.

И други извори много раније, него Никола Тесла 1919. потврђују да су Милутинове проповеди упоређивали с чувеним проповедником Абрахамом званим Мегерле Урлик. На захтев Владике Теофана Живковића, да му сви свештеници напишу проповед с темом „о раду и вредноћи“, Милутин је био најуспешнији и због тога је био адекватно награђен.

Дописник Србског дневника и национални радник

Прота Милутин Тесла је неколико година редовно слао дописе *Србском дневнику*, који је излазио у Новом Саду, од 1852. до 1864. године, а посебно док је уредник био Данило Медаковић (1857).

Последњи текст из 1855. године, од 26. новембра, бр. 97, у пуној мери показује српску националну свест која је владала у дому смиљанског прота Милутина Тесле:

„Ми стојимо овђе што се тиче србскијех школа – никако! Осим свештенства и гђегог трговца и занатлије, мало се који чиновник знаде србски потписати, шта више, још се на неки начин и срамота годи србски знати, јер то, веле, спада тамо у струку поповску, – или по другој мери: србски ваља знати ономе тко је у Србији; – а колико је човек изпороченији и гордији толико више мрзи свештеника, но нека пролази то, али ево видите каква је код нас овђе народна

Никола Тесла за свог оца каже: „Поседовао је чудесно памћење и често је рецитовао дугачке текстове на неколико језика. Често је у шали говорио да може да реконструише неке од класика уколико се изгубе, рецитијући њихова дела. Његов стил писања је изазивао дивљење.“

свјест! – Није чуда, јер без народнијех училишта, како ће народ знати оно што корача до народне чести! – **Лика је по своме простору и броју житеља велика, и састоји се из самих Срба, или ако тко воли, Срба и Хрвата, православнога и римокатоличкога обреда, кога последњега готово су сви учитељи јавнијех школа, који да би повући хтели србско ‘буки’ – сахрани Бога! – У Лици има више Срба православног него римокатоличког веровања...**“

Милутин Тесла даље предвиђа оскудицу свештенства, потребу за већим бројем школованих свештеника, што ће тешко бити, јер је сиромаштво све веће и веће, па су свештеници принуђени да се прихватају рала и мотика, а то неће привући младе нарочито школоване људе. „Кад би се могла завести једна србска школа у Лици“, како је то био предложио пензионисани генерал Будисављевић у Госпићу, пише прота смиљански.

Царска диплома из 1873. године,
Музеј Николе Тесле, Београд

Лик проте Милутина

Проту Милутина Теслу описује Мојсије Мојо Медић, школски друг Николин: „Уживао сам, кад сам о годовима залазио у римокатоличку цркву у Госпићу, па сам видео ‘старца Милована’ (тј. Милутина – прим. аутора), како с одличјем царским на прсима, а у новом новцатом руху, поносно корача преко цркве и залази у клупу... топио сам се од радости, што римокатолички свештеник тако лијепо пази свога брата по Христу, који је православне вјере.“

„А тијелом је био висок, исправљен, окошт као и његов син Никола.“

„Прота Милутин бјеше висок човек, али више коштунав. Узростом је и наш великан Никола на њ... Ход му је био усправан и поносан, а говор оштар и с посебним акцентом.“

Савременици су хвалили проту Милутина као доброг проповедника... али су сви приватни списи осим једне ускршње проповеди пропали. Та је проповед написана управо калиграфски; и онда је разумљиво, што је прота Милутин Тесла мољен, да као калиграф и цртач пише свештеничке Сингелије“.

„Милутин Тесла је био даровит и скроз интелигентан човек и одушевљен свештеник. Говорио је и писао осим српског и цркв. словенског, класично њемачки и тали-

јански. И литературе тих језика биле су му врло добро познате. Већ као старца слушао сам га, како с одушевљењем рецитира пође што из класичних пјесама Шилерових, као ‘Unter der Linden’, ‘Ideale’, ‘Gloske’, итд.“

Свештеник Петар М. Крајновић каже за Милутина да је „био човек необично племените душе, до крајности правдољубив, несебичан – и идеалан. Његове старешине уважавале су га необично. Има доста сачуваних приватних писама од свију владика почињући од Евгенија па до Теофана, која сва дишу великим повјерењем и уважавањем према њему и његовој служби.“ Па

Поздрав новој лети

Сергију Каћанском Архимандриту Администратору
Епархије Горњо-Карловачке

Ти, не властелине црковни!
не таштих објештанија и велехваленија праском,
не ода, нит Илијада поплавом,
нит’ красноречија нит’ велерјечија шумом –
но као благ Зефир ступаш Ти и тих, и скроман, и бистар
и вазда текући поток напајаш вјерно своју си ограду и, гле!
ограничен још, запајаш Ти вручено ти стадо питијем и здравим,
и целителним, и трезвеним, његујеш и
пиштом питаш крјепком, и здравом, и сходном, –
као бодар, и добар, и будан вазда пастир бдијеш,
и надгледаш, и одбијаш ти од стада ти мудро звјерињу бјесну;
као брижљив, и реван, и домовит стројитељ дома, пријањаш,
не жудњом за злата си и сребра блеск,
но жудњом течеш ти тецово главно, и стално,
и чесно, и вјечно, за убога исчадија твоја! –
Тако ти ступај по стази вазда тој;
Сергије, Крине, женише црквени, и засади, и напоји,
и возраст има Бог, и гле вјенац ниједан главни,
ни један од главних цркве предака твоих носити неће! –
Потеци скоро – возложи Митру – „долгоденствуј“!!!

У Смиљану
пред нову годину 1858.

Милутин Тесла
парох смиљански

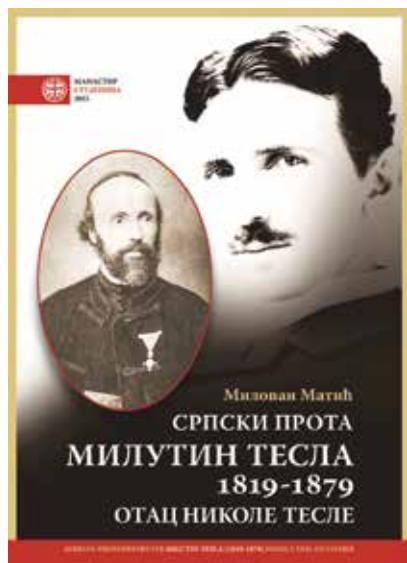
Митрополит загребачки Доситеј говори испред родне куће
Николе Тесле у Смиљану, 12. јула 1936. године.
Митрополит Доситеј је пострадао као свештеномученик,
устао се су га убили пет година после овог говора.

закључује „да је Милутин Тесла био човек уман, напредан, уважен и један од најодличнијих свештеника свога времена.“

„Колико је Милутин Тесла био несебичан и предусретљив, чак и на сопствену штету, види се по томе што је грамзивом пензионисаном свештенику Илији Жегарцу за исплату лукна и бира дао платежно

„Од свог оца, ерудите и упорног борца за мир, наследио сам дубоку мржњу према рату“, каже Никола Тесла фебруара 1935. Џорџу Силвестеру.

бољи део парохије“, пише Василије Крестић, и наставља:

„Нимало грамзив, високоморалан и широкогруд, какав би морао да буде сваки хришћански свештеник, отац Милутин од својих парохијана није увек наплаћивао штоларину за свештеничке услуге. Тако, на пример, приликом венчања Михаила Лемаића није хтео да наплати услуге, јер, објаснио је капелану села Почитељ да је Лемаић сиромашан и да му савест забрањује да било шта од њега потражује. За оца Милутина било је важније да људи у његовој парохији не живе невенчани, ‘беззаконо’, у конкубинату и на саблазан, него да од њих наплаћује услуге“.

Савременици описују проту Милутина Теслу као достојанственог свештеника, великог кавалера, доброћудног човека, док за супругу Ђуку наводе да је била строга и штедљива жена. Једна забележена цртица, из дана проведених у Смиљану, ове свештеничке породице, а која јасно слика однос карактера двоје супружника гласи:

„Приликом прања пшенице пре млевења, распрострали су је на поњаве да се суши у дворишту цркве.

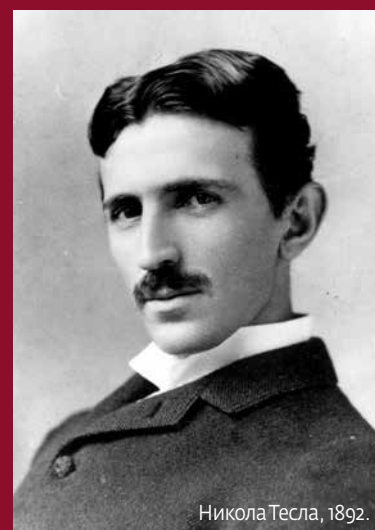
Када поред пшенице никог није било наишла је крава и појела доста жита. Ђука је због тога, кажу, хтела из коже да искочи, али ју је Милутин смиривао: ‘Пусти, Бога ти! Наша крава појела нашу пшеницу. Наша крава, наша пшеница!’“

У сличном тону пише и Никола Тесла: „Његове реченице су биле кратке и језгровите, а он је био врло духовит и сатиричан. Духовите упадице, које је имао обичај да прави, увек су биле чудне и карактеристичне. Илустрације ради, могу да наведем један или два примера. Међу послугом смо имали и неког разроког момка по имену Мане, чији је посао био да испомаже на имању. Једнога дана, Мане је цепао дрва. Како је замахнуо секиром, мој отац, који је стајао у близини, осетио се веома нелагодно, и опомену га је: ‘Забога Мане, не ударај у оно у шта гледаш, већ у оно у шта намераваш’. Другом приликом повезао је у шетњу неког свог пријатеља, који је из немара дозволио да му се скупочена бунда таре о точак кола. Мој отац му је скренуо пажњу на то, рекавши: ‘Повуци тај капут, оштетићеш ми точак’. Имао је чудновату навику да говори сам са собом, и то би чинио врло живо упуштајући се у жучну расправу и мењајући боју гласа. Неупућен слушалац могао би се заклети да се у соби налази више лица.“

„Од свог оца, ерудите и упорног борца за мир, наследио сам дубоку мржњу према рату“, каже Никола Тесла фебруара 1935. Џорџу Силвестеру.

„Мада мајци морам да захвалим за сав изумитељски дар који поседујем, и вежбе које ми је отац задавао мора да су биле од изузетне користи. Оне су се састојале од свакојакх задатака. Задавао ми је, на пример, да погађам туђе мисли, да откривам недостатке неког облика или израза, да понављам дугачке реченице или да рачунам напамет. Несумњиво је да су те свакодневне лекције, чија је сврха била јачање меморије и расуђивања, а нарочито критичког мишљења, биле веома корисне“, каже даље Никола Тесла.

Теслин биограф Маргарет Чејни примећује: „Како је прота Милу-

Никола Тесла, 1892.

„Мада мајци морам да захвалим за сав изумитељски дар који поседујем, и вежбе које ми је отац задавао мора да су биле од изузетне користи. Оне су се састојале од свакојакх задатака. Задавао ми је, на пример, да погађам туђе мисли, да откривам недостатке неког облика или израза, да понављам дугачке реченице или да рачунам напамет. Несумњиво је да су те свакодневне лекције, чија је сврха била јачање меморије и расуђивања, а нарочито критичког мишљења, биле веома корисне“, каже Никола Тесла.

тин Тесла у слободно време писао поезију, дечак је одрастао у кући где је уљудност увек контролисала обичан говор и где је цитирање одломака из Библије или поезије било исто толико природно колико и пржење кукуруза лети на жару.“

Колико је Никола Тесла у свом стваралачком заносу био инспирисан духом православља који је понео из породице, нарочито од свог оца, можда се најјасније сагледава из његовог чланка „Проблем повећања људске енергије“, који је по свом објављивању 1900. године изазвао праву сензацију у читавом свету, а који завршава речима: „**Тако смо ми, надахнути и хришћанством и науком, способни да чинимо највише што се може за добробит људског рода**“.

Чувајмо српски језик II

Хришћанске традиције у српској фразеологији
(други део)

др Ксенија Кончаревић

– Хришћански празници у фразеологизмима –

Називи празника – хеортони – чине групу лексема која може бити предмет лингвистичког, лексиколошког описа, а како улазе у састав фразеолошких јединица, посматрају се и са фразеолошког становишта. Хеортоним „Божић“ јесте српски народни назив за црквени празник Рођења Исуса Христа. Петар Скок сматра да је хришћанство створило овај деминутив на –ић: „*božić* m *mali bog ... (upor. stčes. *božic* „sin božji“) ... upravo ‘roždestvo Hristovo’ = *χριστογεννα* (6. v.) u pravoslavaца, u narodnom govoru ispušteno je *rođenje božica* i *božić* (16. v., također slovenski u značenju ‘božično drvo’)“ (Скок 1971 I, под *боіащ*). Занимљива је семантика ове лексеме у фразеолошким јединицама: *из(ј) естѣи* (*ш*олико и *ш*олико) *Божића* у значењу „имати онолико година колико се Божића провело“, *изјесѣи штридесетѣи* и сл. *Божића* у значењу „имати тридесет и сл. година“, *неће(ш) изјесѣи груіоі Божића* у значењу: „неће(ш) доживети још једну годину“, као и у изреци *ако Божић неће каше, хоће деца* у значењу „говори у своје име“.

У прве три фразеолошке јединице лексема *Божић* која именује зимски празник у трајању од три дана добија значење дужег временског периода чији је део, тако да је њено значење у поменутим примерима „година“. Такође, овај празник се регуларно понавља сваке године. До замене значења дошло је синегдошким путем, преносом имена с једног појма на други и то на основу логичке везе део–целина (празник од три дана–година). У *Речнику САНУ* уз

значење ове фразеолошке јединице наведен је пример: „Жена овога нашега [земљака] била је у једно око ћорава, а у друго врља, а изјела около тридесет Божића“ (Вук Врчевић). Божић код Срба означава и почетак године, па може у примерима попут *неће(ш) изјесѣи груіоі Божића* означавати и оријентир (дочекати Божић још једном = дочекати још једну годину).

У изреци *ако Божић неће каше, хоће деца* у значењу „говори у своје име“ уочљиво је да је дошло до персонификације Божића, те име празника означава особу, биће. Вук Караџић је уз њу забележио: „О овоме ће јамачно бити нека приповијетка, али ми ... нико ништа друго није могао казати, осим да Божић не значи чоека, као што ја мислим, него прави Божић“. Српски старински празник пре хришћанства био је празник из скупине оних посвећених култу предака и наставио је да живи даље у народним обичајима и веровањима, био је празник у славу предака и у славу бога мртвих (онога, доњег света), који је замишљан као „дедо Божић је огрнут кожухом“ (В. Чајкановић). Вук је добро претпоставио да се ради о антропоморфизацији, о чему Чајкановић каже: „У завршној фази свога развоја јављају се старински богови антропоморфно, у људском облику“. Међутим, осим могућности означавања старинског бога мртвих, Божић је могао персонификовано означити и неку од душа предака које су гошћене у време тог празника. Чајкановић ту могућност поткрепљује примером назива обичаја вијања

Божића: „Обичај вијања Божића, тј. терања, прогањања –‘Божића’ односно демона – у овом случају душа предака – који су о Божићу угошћени и нахрањени, па се последњег дана празника терају даље ... има многобројне паралеле и код Руса ... и у старом грчком култу ... а у време паганизма био је општи српски“.

Придев *бадњи* појављује се у синтагмама за назив празника Бадње вече и Бадњи дан и има значење „који припада Бадњем дану, који бива на Бадњи дан“, предбожићни. У *Етимолошком речнику српског језика* (ЕРСЈ) налазимо да потиче „од јсл. *bъдъньъ „који се односи на бдење“, придева од *bъděti као калк лат. *vigiliae* „бдење (уочи празника Христовог рођења)“. Бадњи дан јесте хеортоним којим се именује дан уочи Божића који у хришћанском поимању има функцију ишчекивања, дочекивања дана прослављања рођења Богомладенца Христа. У ЕРСЈ даље стоји: „С обзиром на ограничен ареал овог култног термина мање су вероватни покушаји да се изнађу његови претхришћански, прасловенски или још праиндоевропски корени“. Ова лексема јавља се као део терминолошке синтагме *Бадњи дан* у фразеолошким јединицама: *као Божић и Бадњи дан и није сваки дан Бадњи дан*, где је у свом основном значењу. Значење је везано за ситуацију (празници се прослављају непосредно један за другим), односно за начине прослављања овог дана (спремање богатије трпезе за Божић). Такође, уз овај празник постоји део обичаја везаних за стара претхришћанска

веровања, као и за његов нераздвојни парњак Божић.

Многа имена хришћанских празника као посебан део ономастике српског језика, садрже и апелативну, општу лексику. Адаптација и употреба назива хришћанских празника у српском језику „у неједнаком степену модификује изворни елеменат – понекад долази само до формалне прераде, а понекад и до смисаоне, семантичке“ (Ј. Јовановић). Код многих народних назива за хришћанске празнике има доста примера асоцијативног довођења у везу с неким значењем. То преосмишљавање и осмишљавање најчешће је везано за апелативе и њихова значења. Тако се у народној песми о Видовдану манифестује асоцијација са глаголом „видети“: „Сјутра јесте лијеп данак Видов данак...“, а друга асоцијација је у вези са глаголом „видати“ – уочи тог дана сакупљају се лековите траве којима се „видају“ ране, као продукти народне етимологије. Православна Црква уврстила је Видовдан у свој календар тек крајем 19. века, 1892. год. У ранијим временима, овај дан био је посвећен пророку Амосу (писац 30. књиге Старог Завета, отац пророка Исаије), а касније и кнезу Лазару (Енци. правосл. 2002, 359). Међутим, народни ритуали и обредне радње везане за овај дан вуку порекло из претхришћанског периода, старе вере и вероватно су наставак култа старог словенског божанства Вида: „Једна од хипостаза Дабогових је вероватно и Вид, божански видар чије је име сачувано у великом српском празнику Видовдан“ (Цермановић –

Срејовић). Фразеолошка јединица *доћи ће (свануће) и мени (шеби) Видовдан (Спасовдан)* има значење: „проћи ће невоље, мора бити боље“. Као лексички еквивалент појављује се и Спасовдан, који именује покретни црквени празник Вазнесења, а слави се у четрдесети дан после Васкрсења Христовог и увек пада у четвртак шесте недеље после Васкрса. У почетку је био у склопу слављења догађаја Педесетнице, тако да се претпоставља да је до одвајања у посебан празник дошло у 4. веку, јер се први подаци о постојању посебног празника спомињу у списима Григорија Ниског и Јована Златоустог. И у једном и у другом случају реч је о поигравању с именом празника, без стварне мотивације. Међутим, можемо претпоставити да је првобитни облик фразеолошке јединице *доћи ће (свануће) и мени (шеби) Спасовдан*, а да је еквивалент са лексемом Видовдан варијантни облик новијег порекла.

Велики петак јесте назив за петак Страсне (Страдалне) седмице, којим се обележава сећање на дан крсног страдања Исуса Христа, као и на догађаје који су непосредно претходили распећу или се десили непосредно после њега. Ова синтагма је преведеница грчког *Μεγάλη Παρασκευή*. Тог дана Литургија се не служи, осим уколико празник Благовести не падне на Велики петак, јер је тог дана Исус Христос себе принео на жртву за искупљење грехова људског рода. У нашем језику занимљиви су фразеологизми: *наџраисао као ђаво на Велики џешак*, у значењу: „настрадао је, надрљао је, пропао

је“ и *окористио се као Цијанин на Велики џешак* у значењу „није ништа зарадио“. Можемо претпоставити да су хришћанског порекла, јер последњи петак Васкршњег поста јесте празник страдања (услед чега нема музике, свирања и прослава). Синтагма *Велики џешак* је у обе фразеолошке јединице у свом примарном значењу празника.

Лексема *врбица* је деминутивни дериват именице *врба*, у основном хипокористичном значењу *млада врба*. Међутим, за нас је значајно секундарно значење ове лексеме „зелене врбове гранчице које се носе о литији на дан Врбице“, јер је из тог значења настао термин за религијски празник који се појављује као компонента у нашим фразеолошким јединицама. Врбица је народни назив за пролећни црквени празник Васкрсења Лазаревог, тј. за хеортоним Лазареву суботу, који се прославља уочи великог хришћанског празника Уласка Христа у Јерусалим (народни назив *Цвети*) (Мт. 21, 1–10; Јн. 12, 12–18). Том приликом, народ је Христа дочекивао простирући своје хаљине и гранчице дрвећа, носећи у рукама палмове гранчице. Због тога се тог дана носе гранчице маслина и палми, а у крајевима где их нема носе се гранчице врбе, које се остављају у цркви дан уочи Цвети, па се освећују посебном молитвом и кропљењем освећеном водом на Цвети на јутрењу и деле се вернима. Посебно су свечано обучена деца која иду у цркву на Лазареву суботу и у литији са врбовим гранчицама (врбицом) и са звонцима око врата певају песме о Лазаревом васкрсењу. Народна традиција чува и одражава облике старе паганске вере у обичајима на празник Врбице. У различитим крајевима постоје различити обичаји, али је свуда заједничко брање младих врбових гранчица: „У обредним обичајима код свих Словена врба и врбово пруће су симбол напретка и подмлађивања ... у неким крајевима су се момци и девојке на обали реке где има врбе узајамно ударали врбовим гранчицама говорећи при том: ‘Да си здрав као

дрен, да се угојиш као свиња, да си брз као јелен, да растеш као врба' ... негде су децу шибили врбовим прутима да брзо и лако расту.“ Фразеолошке јединице које у свом саставу садрже ову лексему су: *удесити се као за Врбицу* у значењу „лепо се обући, наместити се“, *удесити (некога) за Врбицу* у значењу „измлатити некога, променити му опис, упропастити некога“ и *удесити се за Врбицу* у значењу „упропастити се, уништити се“. Поредбени фразеологизам *удесити се као за Врбицу* укључује значење повратног глагола *удесити се* „уредити се, дотерати се“. Слика у поредбеном делу прве фразеолошке јединице јесте у обичају свечаног облачења за литију о празнику Врбице у српском народу, због чега овај фразеологизам има хришћанско порекло. Остала два фразеологизма садрже значење глагола *удесити*: „упропастити, нагрдити, измлатити (некога)“, и највероватније су ироничне мотивације, представљене сликом „дотеривања“ за тај празник до непрепознавања, односно сликом удешавања некога батинама тако да га не препознају.

Неколике фразеолошке јединице које припадају лексичкој тематској групи празника у нашем језику са значењем „никад“ су: *на Светио Живка, на Светио Ништарјево, на Светио Никад, на Светио Јурјево*. Компонента *Свети Живко* занимљива је стога што је у њој народним именом Живко означен светац који не постоји, а фигуративност се заснива на антонимском пару „жив-мртав“, чиме би Свети Живко био „живи светац“, а значење је: „(до) тога дана који никад не може доћи“.

Можемо приметити да су лексеми које именују црквени, народни или псеудопразник ушле у састав фразеолошких јединица некада у свом примарном, а у појединим случајевима секундарном или фигуративном значењу, мотивисани хришћанским елементима или претхришћанским представама, појединачним или синкретизованим облицима. ■■

Да ли је човеку потребан ауторитет? Шта је ауторитет?

Академик Владеџа Јеројић

Потребно је разликовати праве од лажних ауторитета (које социолози називају ауторитарним, не и ауторитативним).

Још је Анселмо Кентерберјски (1033–1109), значајан средњовековни теолог и филозоф, један од највећих схоластичара¹ нарочито познат по ставу: *Credo ut intelligam* (Верујем да бих сазнао) био уверен да се човек мора подвргнути неком ауторитету.

Али, шта је ауторитет? Латинска реч *auctoritas* има више сличних значења, као што су: утицајна, угледна личност, духовна и/или правна власт, призната величина; онај који подстиче, помаже.

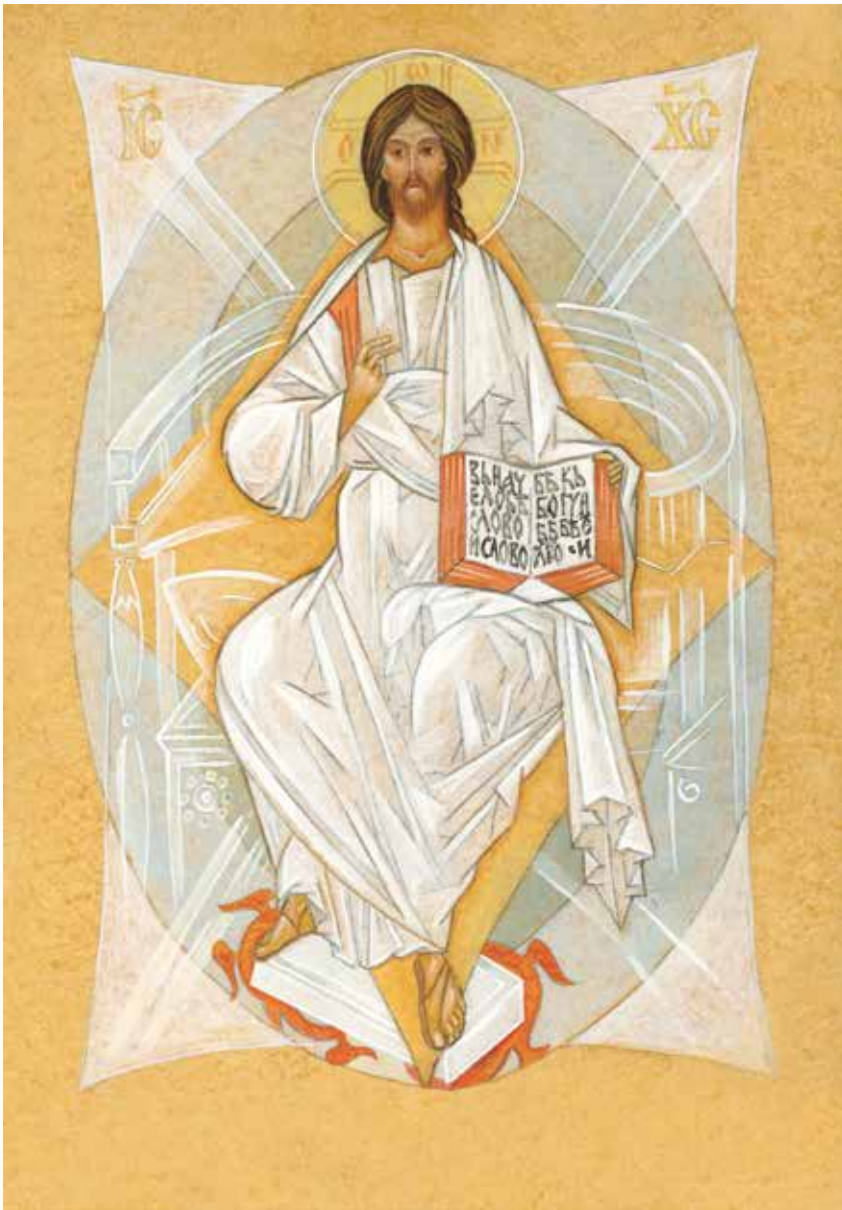
Постоји ли неки човек који осим Бога (за вернике) поседује све поменуте квалитете *карактера и понашања*, који би током целог свог живота познавао и задржао поменуте квалитете правог ауторитета? Једва да је могуће, али није немогуће! Међу хришћанским светитељима (а вероватно и светитељима у другим религијама) могуће да је било таквих ауторитета, мада је и код њих „процес индивидуације“ – све од неугледног понашања у младости до светитељског у старости – протицао некада споро и колебљиво (на пример, код Блаженог Августина).

¹ Учење које је сматрало да су верске истине у исто време и нужне истине разума – схоластика као природна, рационална теологија.

Потребно је зато разликовати, најпре, праве од лажних ауторитета (које социолози називају ауторитарним, не и ауторитативним). Често ово није лак задатак меродавних лица (али ко су ти људи који одлучују да ли је неко истинит или лажан ауторитет?), а онда могуће је разликовати ауторитет у разним областима живота: религијској, научној, филозофској, уметничкој, правној, политичкој. Ово последње (правно-политичко подручје) нарочито је колебљиво и несигурно. Не зато што не би постојало једно универзално „златно правило“ потврђено од најстаријих времена (за сва времена!) које гласи: Не чини другоме оно што не желиш да се теби учини – већ и зато што су „народне масе“ (у већини држава света) недовољно или никако образоване, и при томе јако сугестибилне (као што је и појединац сугестибилан и ауто-сугестибилан), додуше у различитој мери.

Узмимо као пример из историје европских народа (поред Наполеона у 19. веку), Хитлера и Стаљина у 20. веку. Зар они нису представљали „стваран“ ауторитет за милионске масе својих, али и других народа света! После почетних успеха на пољу ратовања (па некад и унутрашњих рефор-

ми), они су одвели свој народ, а и друге народе, у пропаст. Зар то нису били онда лажни ауторитети који су се представљали, али и од милионских маса народа прихватани – као стварни ауторитет!

Није тако у другим областима живота. Велики научници, филозофи, уметници, као и већина религиозних људи (нарочито међу мистичарима у свим религијама) остају трајно као пример стварних ауторитета, чак не увек у складу са личним животом ових људи који је могао да буде некад и неморалан.

Пођимо још једном од Анселма Кентербериског који тврди (мислим са правом) да се сваки чо-

век мора подвргнути неком ауторитету. Иако нам изрази „мора“ и „подвргнути“ не пријају, човек као дете или који је и даље на менталном и емотивном ступњу детета, заиста мора да се „подвргне неком ауторитету“. Човек је слабо биће („инфериорно“, често трајно инфериорно, како учи Алфред Адлер). Он је „као слабо живинче“ (Његош), али при свему томе он је „искра небу одређена“ (опет Његош). У природи влада суров закон право јачега; у духовној сфери важи исти закон али са том важном разликом што тај „јачи“, духовно је јачи.

Читава тужно-радосна прича о ауторитету почиње из породице.

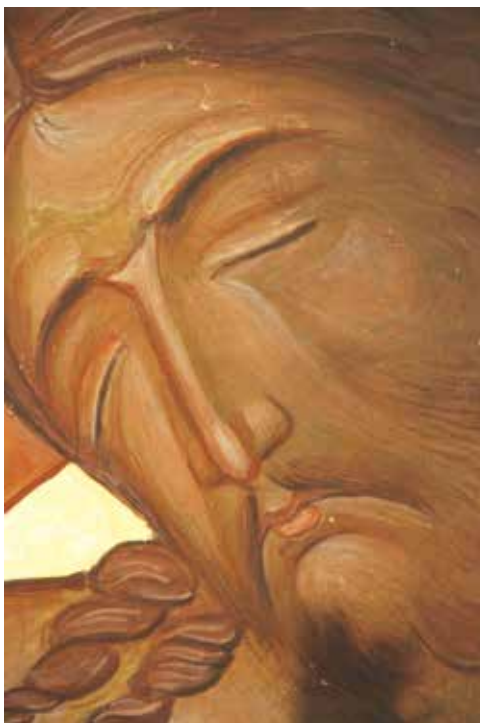
Од родитеља највише зависи – да ли су и колико су они збиља ауторитативни – како ће се у детету и касније у одраслом човеку развијати сопствени ауторитет. Уколико је овога недовољно било у најважнијем развојном добу детета („развојна или одбрамбена идентификација“!) неће га довољно бити ни касније, па ће (као последица) такви људи радије подлегати лажном уместо правом ауторитету.

За све људе, међутим, потреба за стварним ауторитетом, а овај је Бог, постоји латентно или манифестно у сваком човеку и то читавог живота, без обзира на то да ли се такав човек развијао позитивно у присуству стварних ауторитета или се развијао негативно, без ауторитета најближих му особа, односно у присуству лажних особа. Од личног труда, срећних животних околности, али и упорне вере у трансцендентност човека зависи да ли ће у случају негативног развоја сопственог ауторитета та неразвијена, али присутна клица потребе (чежње, жудње) за стварним ауторитетом да се ипак развије, или се она неће никада развити.

Можемо ли претпоставити (као религиозни људи) да је наша дубока вера у Бога као првог и јединог стварног ауторитета довољна за цео живот верника, да овај разликује тачно у својој ближој и даљој околини прави од лажног ауторитета? Мислим да је оваква претпоставка могућа. У другим, бројнијим случајевима животних збивања, преостаје нам као стварна помоћ наш природни индивидуациони пут који ће нас муко-трпно, споро *учиши* у току живота да када смо учинили погрешан корак или донели неку погрешну одлуку, знамо да погрешку исправљамо, а тада даље напредујемо као путници (*homo viator*) као планинари, према врху планине, чије ће нам освајање омогућити да сада и овде стичемо толико важно *разликовање* истинитог од лажног ауторитета.

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Христолошка химна (Фил. 2, 6–11)

– други део –

др Предраг Драгушиновић

Христолошка химна у Посланици Филиплјанима литерарно је смештена у контекст једне шире паранезе упућене заједници у Филипима. Апостол Павле подстиче Филиплјане да негују хришћанске врлине, као што су „утеха у Христу“, „топлина љубави“, „заједница Духа“ и „саосећање и самилост“ (Фил. 2, 1), с тим да све то бива у заједништву: „да исто мислите, да исту љубав имате, једнодушни, једномислени“ (2, 2).

Сажето Еванђеље

Текст химне се може поделити на више начина. Оно што је извесно је да постоје две тематске целине, ст. 6–8 где се говори о Христовом делу, односно његовом понижењу и унижењу, и ст. 9–11 где се говори о Божијем делу, односно о прослављању Христа од стра-

не Бога Оца. Овако конципирана христолошка химна у основи представља сажето Еванђеље Господа Исуса Христа, изложено на један специфичан начин. Она сажима христолошке истине вере, све оно у шта ранохришћанска Црква верује и према чему усмерава своје етичке норме. Овако изложено Еванђеље не садржи све моменте из историје спасења која се одиграла у лич-

ности Исуса Христа (недостаје нпр. мотив рођења од Марије Богородице, мотив чуда која је Исус чинио, мотив Васкрсења), али је наглашена она тачка за коју Апостол Павле сматра да је за хришћанску заједницу у Филипима најрелевантнија, а то су етичке последице вере у Господа Исуса и следовања њему. На величанствен начин се хришћанима осликава процес пониже-

ња и узвишења Исуса Христа, као процес коме се излаже сваки хришћанин појединачно живећи у подвигу односа у заједници. Пред њих се износи „мисао која је у Исусу Христу“ и позивају се да та мисао буде и у њима (2, 5). Која је пак то „мисао која је у Исусу Христу“?

Понижење до смрти на крсту (2, 6–8)

Исус Христос је од почетка у обличју Божијем. Грчка реч *μορφή* (овде обличје) указује на реалну припадност Христа Богу. Он није само неко ко је „као“ код Бога или просто има неке божанске атрибуте, већ је његов статус такав да је јединствен са Богом. Каснија никејска христологија се налази на овој мисаоној линији када инсистира на „једносушности“ Христа са Богом, односно Сина и Оца. Поседујући, пак, овај статус Исус није сматрао да око тога треба да се отима. Ова констатација је одувек привлачила пажњу тумача. Највероватније тумачење је да Исус овај статус није сматрао „преотетим“, није га сматрао нечим што поседује по себи и из себе, већ га се одриче – празни се (од њега), и бива понижен узевши обличје слуге, односно роба (*μορφήν δοῦλου λαβών*). Исус реално обличје Бога замењује реалним обличјем роба. Овим речима се изражава тајна оваплоћења Христовог која ће касније бити преузета у никејској формулацији вере. Чињеница је да Исус узима „обличје роба“ чиме се не наглашава беда социјалног статуса роба у античком друштву – да се Исус спустио најниже социјално замисливи, већ да се он спушта у ропство људске егзистенције изложене пропадању и смрти. Стога нема дилеме, узевши обличје роба Исус постаје истоветан људима и по изгледу неразлучив од њих. Тиме је, увек у складу са

Исус реално обличје Бога замењује реалним обличјем роба. Овим речима се изражава тајна оваплоћења Христовог која ће касније бити преузета у никејској формулацији вере.

интенцијом химне у литерарном контексту, достигнута најнижа тачка: Бог је постао човек, бесмртни је постао смртан. Пошто је „истоветан са људима“ дели и њихову смртност бивајући послушан Богу све до смрти, смрти на крсту. Пут понижења и унижења завршава се на крсту. Већина савремених тумача сматра да је овде „смрти на крсту“ Павлов додатак, тј. да химна изворно није имала ове речи. Имајући у виду чињеницу да овај додатак помало нарушава ток текста, као и да је за Павла крст једна од средишњих теолошких тема (уп. 1. Кор. 1–4), највероватније то и јесте случај. Углавном кроз стихове 6 до 8 пратимо понижење Исуса Христа, испражњеног од свог божанског статуса до његовог страдања на крсту.

Прослављење (2, 9–11)

У ст. 9 Бог је тај који преузима иницијативу. Овај део химне обилује алузијама на Стари Завет. Понижени и страдали бива узвишен и добија име које је изнад сваког имена и њему се клања свако колено на небу, на земљи и под земљом. Сваки језик признаје да је Исус Христос на славу Бога Оца (уп. Ис. 45, 23; 52, 13; 53, 8; Пс. 9, 14; 148, 13; Јов. 5, 11). Понижени и страдали сада бива универзално препознат као онај кога Отац љуби, дарива и прославља. Химна се завршава прослављењем Господа Исуса Христа. У ранохришћанској заједници је овакав епилог, поред етичког контекста у који Апостол Павле смешта христолошку химну, могао имати и мисионарско-апологетску функцију у незнабожачком окружењу:

све што постоји, „свако колено“ се преклања, „сваки језик“ исповеда да је Исус Христос Господ на славу Бога Оца. Он је Господ, нема других богова.

Живети Еванђеље

Христолошка химна у Посланици Филипланима је теолошки изразито садржајна. Уколико је тачно да је она постојала пре Апостола Павла и да он њу само слободније цитира у циљу постизања одређеног учинка у Филипима, она је у првобитним формама могла бити израз разних богословских промишљања ране Цркве. У контексту у коме нам је сачувана она представља сажетак Еванђеља који хришћанине треба да утврди на путу вере и живота у заједници. Хришћанима је Исусово самопонижење узор. Оно суштински треба да одређује њихово понашање према другима. Ако је Господ у кога верују вољно себе лишио привилегије божанског, колико пре његови ученици и следбеници не би требали да се отимају о свој далеко нижи статус. Ово лишавање самога себе није, пак, и коначна реч о томе шта човек јесте и куда иде. Као што је хришћанима самопонижени Исус Христос узор, тако могу да полажу наде и на прослављеног, целом свету обзнањеног Господа Христа на славу Бога Оца. Онај који се самовољно понизио и није се отимао бива прослављен. Живети Еванђеље значи не тражити своје, већ оно што је Христа Исуса (Фил. 2, 21), истога онога који се понизио до смрти на крсту. ■■

— Како нас је видео и заволео Швајцарац Рајс (42. део) —

Д'Епере у чину српског војводе

Анђоније Ђурић

Генерал д'Епере је носилац Карађорђевог звезде с мачевима највишег степена. Осим тога, наименован је петим српским војводом — уз Радомира Путника, Степу Степановића, Живојина Мишића и Петра Бојовића.

Иако је генерал д'Епере добио одмах из Париза начелно одобрење за ову офанзиву, наређено му је да чека нов налог за њено отпочињање. И тај налог је добио тек 10. септембра. Како су дотле све припреме биле извршене и како је требало похитати да офанзива отпочне док још траје лепо време, генерал д'Епере је наредио да се артиљеријска припрема напада изврши на дан 14. септембра а да сутрадан пешадија пређе у напад.

Успех је био потпун. После силне артиљеријске ватре, која је трајала 24 часа, две француске и шест српских дивизија, у сјајном налету, извршиле су пробој противничког фронта и одмах предузеле надирање у дубину, тако да су српске трупе већ 22. септембра прешле Вардар у пределу Градског и тиме извршиле потпуни расцеп противничког фронта на целој дубини. Тај неочекивани успех нагнао је противника да напусти цео свој Солунски фронт и да отпочне опште повлачење.

Овако брз и сјајан успех могао је бити постигнут само после најозбиљнијих припрема извршених у тајности и после одличног вођења трупа и њихове храбрости и пожртвовања. Овом акцијом остварено је и стратегијско изненађење противника, а познато је да једино изненађење допушта да се постигну брзи и одлучни резултати.

Наши противници нису веровали да ће наш главни напад бити преко Доброг Поља и високог планинског и беспутног земљишта које се одатле пружа ка северу, и због тога су били изненађени. Смела одлука генерала д'Епера донела је, дакле, сјајне резултате, који су ишли првенствено у нашу корист, јер је био раскинут гвоздени обруч који нам је спречавао повратак у отаџбину...

Догађаји који су настали, ређали су се брзо један за другим: 29. септембра примирје са Бугарском; убрзо затим и примирје са Турском и одлазак савезничких снага у Цариград; друге савезничке трупе упућене су у Бугарску и Румунију; српска војска је, јурећи без предаха, у силном замаху, ослободила целокупну националну територију и већ првог новембра ушла у Београд, а у следеће три недеље посела све југословенске земље од Баната до Јадранског мора. У међувремену су и Мађари потписали примирје 13. новембра, пошто је, неколико дана раније, генерал д'Епере примио у Београду мађарску делегацију са грофом Карољем на челу.

И као круна свих доиста циновских подвига дошло је 1. децембра до прогласа уједињења Срба, Хрвата и Словенаца.

За успех у овим епохалним догађајима у српској историји велики део заслуга припада генералу д'Е-

переу. Он спада у ону елитну групу француских војсковођа које је Светски рат избацио на површину и који су постали понос француске војске и француског народа. Рођени ратник и вођа, он је својом спремом и великим ратним искуством био дорастао и најтежим ситуацијама. У њих је брзо улазио, зрело их процењивао, доносио без страха и најсмелије одлуке и затим их проводио у дело с крајњом енергијом и истрајношћу не презајући ни најмање од одговорности.

А такве војничке врлине су најпоузданија залога за успех, и успех је дошао, брз и потпун. За нас је доиста била велика срећа што се у овим судбоносним временима на челу савезничке војске у Солуну нашао генерал д'Епере, човек који је знао и умео да најбоље употреби изврстан војни инструмент који му је био у рукама.

Генерал д'Епере је у нашим очима оличавао и обилату војну помоћ коју нам је Француска пружила у Светском рату, без које би сви напори наше војске морали остати безуспешни и узалудни. Не заборављамо ни помоћ осталих савезника и одајемо им најлепше признање, али је помоћ Француза била највећа и њима припада главна заслуга за успех...

Генерал д'Епере је носилац Карађорђевог звезде с мачевима нај-

вишег степена. Осим тога, наименован је петим српским војводом – уз Радомира Путника, Степу Степановића, Живојина Мишића и Петра Бојовића.

Овај истакнути војсковођа по други пут је дошао у Београд 15. септембра 1921. године, на трећу годишњицу пробоја Солунског фронта. Том приликом предао је граду Београду Орден француске Легије части, којим га је за јуначко држање у рату одликовао председник Француске Републике.

Генерал д'Епере је сваке друге године долазио у Београд све до избијања Другог светског рата. Умро је 1942. године у 86. години живота. Његова земља била је већ увелико поробљена од Немаца против којих се он онако јуначки борио у претходном рату.

Како нас је песник видео

„У лето 1833. године млада, малена Србија, која је тек била почела да се буди из вековног сна, имала је једног ретког госта, можда најзнаменитијег који ју је посетио: велики и већ тада славни француски песник Ламартин, који је дотле својом нежном, меланхоличном, чистом и узвишеном поезијом био освојио сва срца у Француској и постао члан оне њене древне и достојанствене, највише духовне установе коју с радошћу видимо заступљену на овој свечаности, враћајући се с пута у света места, прошао је кроз наше крајеве с владалачком помпом, будући доиста и сам владар, владар најлепшег царства, царства поезије...”

Ове речи изговорио је академик Светислав Петровић 26. новембра 1933. године, приликом откривања споменика Ламартину, поводом стогодишњице његове посете Београду и Србији.

„Од јужне до северне границе тадашње Србије, од Ђелекуле, оног језивог споменика туђинског варварства и српског пожртвовања за слободу, који ће га дубоко узбудити и који ће он описати с ванредном топлином и с реалистичком верно-

шћу, до Београда, он је прошао кроз срце наше земље, кроз колевку наше слободе, усред 'океана српских шума' које су тада плавиле Шумадију, тонући у 'величанствени и вечити хлад', и не видећи, за шест дана пута, скоро ништа до 'бескрајне редове огромних и високих стабала'. У тим дивљим шумама, у тој 'величанственој самоћи', он је срео наш народ, с његовим потребама и његовим патњама, његовим трудом и његовим радостима, његовим надама и његовим борбама, и, од првог тренутка, захваљујући невероватној гипкости своје интелигенције и својој чудесној интуицији, он га је проникао, и заволео. Да ли је можда већ одмах, при том кратком додиру, наслутио ону чудну сличност мишљења и осећања која постоји између француског и нашег народа, и која ће се доцније манифестовати у заједничком идеалу цивилизације?

У сваком случају, душа поносита, ватрена и енергична, волећи слободу изнад свега и сматрајући да је она први услов за срећу једног народа, Ламартин је морао осетити дубоку симпатију за наше племе које се толико крвило за своју националну независност. У свом *Пути на Исток* он је опширно описао те јуначке напоре наших предака из Првог и Другог устанка који су, ни из чега, својим голим рукама и својом великом душом – осветници двадесет поколења, и носећи у себи четири века патње и четири века наде – стварали једну земљу, и није могао да при том не затрепери најплеменитијим одушевљењем: 'Историја овог народа требало би да се опева, а не да се пише. То је један спев који још није готов.'

Али, под тврдом кором тих ратника на чијим је ликовима и у чијим је погледима, каже он, 'исписана слобода', он је умео да види, у исти мах, и благост, доброту, чистоћу и питомост нарави, углађеност једне старе цивилизације, и, исто тако, велику вредност и општу тежњу за напретком...

...Он је прорицао дан када ће та мала, слаба, јадна, неуређена, по-

Споменик Ламартину у Београду
(извор: wikipedia.org)

луслободна, али енергична и јуначка Србија, пуна моралног здравља, пуна снажног поуздања у живот и ватреног националног оптимизма, 'узети моћног учешћа у великим догађајима будућности...'

Пошто је из Земуна посматрао ушће Саве у Дунав, песник је узвикнуо: 'Волео бих да се борим уз тај народ који се рађа за његову плодну слободу!'

Том дубоком љубављу за наш народ и том искреном вером у његову сјајну будућност, Ламартин је стекао право на нашу љубав и на нашу вечну захвалност.“

У завршници своје надахнуте беседе Петровић је рекао и ово:

„Општини града Београда – оног града који је Ламартин видео пре сто година с његовим кривим и уским улицама, изрешетан куршумима, сав у развалинама, запуштен и бедан у својим херојским ранама, а који се данас диже у свем блиставилу једног великог, модерног града, као величанствен пример људске енергије – ми данас предајемо овај споменик на чување...”

Споменик Ламартину стоји и данас у Београду на понос француског и српског народа.

Србија памти и узвраћа благодарношћу и признањем за свако добро дело.

— наставиће се —

Превентивна евиденција новорођенчади : матична биометрија

– Трговина новорођеном децом (1. део) –

Центар проблема

Александар Арсенин

Једна од примена биометрије је у ефикасној превенцији замене идентитета новорођенчади у породици али и касније приликом утврђивања повезаности мајке и детета у случају насилног отуђења и раздвајања.

Пре више десетина година започела је афера крађе беба у породици широм Србије. Нажалост, са овим друштвеним проблемом не носи се само Србија. У западним земљама (мислимо на земље друштвено оријентисане према капиталу), од крађе новорођенчади направљено је црно тржиште које је касније легализовано и друштвено прихваћено као хумани модел у виду сурогат материнства или „нарученим усвајањем новорођене деце“ од мајки и породица „неспособних“ да се брину о свом потомству. И даље, поред легалних, наводно неспорних принципа усвајања, постоји тржиште које се заснива на крађи новорођенчади. Проблем наравно највише погађа породицу али доводи у сумњу и комплетно друштво и уређење у којем се такве ствари дешавају.

Нећемо улазити у етичке и моралне ставове, можда је о њима и сувишно говорити с обзиром на то да је сам карактер проблема ван свих људских вредности чак и на најнижим друштвеним нивоима, проблем треба сагледати из угла решења узимајући искуства и чињенице из претходних немилих догађаја. Поглед на евиденције из претходних 40 година у централну тачку, као проблем, постављају сам протокол којим се потврђује идентитет мајке и новорођеног детета. Колико је ово забрињавајуће

говоре чињенице да се у међувремену створила сумња за још неколико хиљада случајева наводно умрле новорођенчади који нису званично пријављени јер тада, у времену дешавања, сумња у смрт поменуте деце није ни постојала.

Реална слика говори о огромном потенцијалу црног тржишта које тргујући децом и несрећом оштећених породица остварује импозантну зараду али додатно нас брине чињеница да ову врсту криминалне делатности не морају водити организоване групе већ се целокупни „аранжман“ може организовати са свега неколико појединаца који манипулишу евиденцијама новорођене деце.

Са друге стране, постоји друштвени проблем типичан за сва „модерна друштва“ – незаинтересованост и мањак упорности да се проблем реши до краја па чак и када су овако озбиљна питања пред нама. Како, у већини случајева, не можемо рачунати на људску савест и основне моралне особине, решење се налази у измени целокупног протокола и евиденција од тренутка рођења детета. Онемогућавање кривотворења документације и замене идентитета детета треба да одбије већ и саму помисао на чињење оваквог кривичног дела, али и да у случајевима манипулација, недвосмислено и брзо утврди стање, алармира систем и подигне мере

које ће прекинути даље радње и указати на починиоца. Основа за успешност јесте брзо утврђивање идентитета мајке и детета без сумње у исправност података.

У циљу решења и спречавања крађе беба, усмерили смо се на информатичке технологије које омогућавају прецизну евиденцију, складиштење и недвосмислену потврду идентитета. Овим смо у питање довели најразличитије факторе и особине самог концепта, од реалне применљивости до безбедности података о личности, људском достојанству, потенцијалним проблемима у вези са биометријским подацима као и друге друштвене и социолошке факторе који у ширем смислу могу да утичу на друштво у целини али преваходно, у првом плану је осврт на квалитет живота породица. Један од основних услова за примену концепта је беспрекорна заштита приватности и превенција злоупотребе која се налази у самом дизајну протокола и примењених уређаја и алгоритама.

Радну групу, која у овом тренутку даје одговоре на постављена питања, чине стручњаци доказани у својим областима: презвитер др Оливер Суботић из Центра за проучавање и употребу информацио-них технологија (СПЦ), Родољуб Шабић, повереник за информације од јавног значаја и заштиту приватности, Воја Антонић, електро-

ничар, пионир у области рачунарског хардвера, Никола Марковић, председник Друштва за информатику Србије, Слободан Антонић, социолог, професор на ФОН, др Саша Пауновић, информатичар у области биометријске обраде података, МУП Србије, Александар Шибул, психолог, Миливој Мрдаковић, информатичар у области биометријске евиденције, Ведран Тинтор, информатичар, ЈКП „Лисје“, др Мирјана Жупански, спец. гинеколог акушер, и Александар Арсенин, информатичар у области методе евиденција и обраде података о личности и аутор овог рада.

Потенцијал

Данас, посматрајући са дистанце од неколико десетина година у случајевима нестале деце – отете/украдене новорођене деце у породициштвама, утврђивање идентитета је могуће само анализом ДНК узорка. Препрека за успешно проналажење потенцијалног несталог детета је потреба да се некадашње дете – сада одрастао човек, лоцира и физички пронађе, те да својевољно пружи узорак – ткиво за ДНК анализу и пристане на утврђивање биолошког идентитета. Додатна препрека је и сам геолокацијски простор за истрагу који се практично простира широм планете. Истраге овог типа води одељење за крвне деликте, МУП-а Србије – класичним истражним методама.

У недостатку коректне евиденције која прави чврсту везу између мајке и новорођеног детета, створио се систем „рупа“ и неетичких догађаја који омогућавају малверзације и замене идентитета детета, а савременим биометријским поступцима у информатици могуће је успоставити „мост“ мајка–дете и креирати паровни систем у виду информатичке базе података.

Данашњом технологијом биометријских система евиденција, могуће је са огромном прецизношћу, пронаћи потенцијалног биометријског пара (уколико се особа или пар налази у савременом, технолошки уређеном систему), и

прелиминарно утврдити идентитет тј. међусобну везу особа (мајке и детета), без обзира на географску удаљеност или протекли временски период. Овакав принцип „отвара многа врата“ модерној криминолошкој истражној форензици пре свега у корацима проналажења, а затим и приликом утврђивања идентитета у овом случају – несталог детета.

Досадашња пракса упаривања новорођенчади и мајке показала је недостатке који омогућавају малвер-

зације на нивоу замене идентитета и проблем нестале деце не започиње у порођајној сали већ настаје у првим сатима живота детета када се кривотвори документација и живо дете се пријављује као умрло.

Савремени системи идентификације омогућавају „премошћавање“ поменутих недостатака и што је најбитније могу да гарантују исправност и онемогуће замену изворних података тј. могу да гарантују повезаност детета са биолошком мајком. ■■

Александар Арсенин рођен је 1973. године у Новом Саду. Од самог почетка стручног ангажовања (1996), бави се интернет технологијама на пољима управљања информацијама и заштите података. Од 2000. године је уско усмерен на социјални аспект интернета и његов утицај на друштво. Исте године покреће десетогодишњи пројекат „Виртуелно детињство“ који се бави искоришћавањем деце путем интернета, а нарочито утицајем на развој, онлајн сектама и другим штетним садржајима попут дечије порнографије, педофилије, трафикинга итд. Са групом стручних сарадника 2011. године оснива Покрет за електронску приватност. Данас, овај покрет окупља неколико десетина високостручних чланова и много сарадника из најразличитијих друштвених области. У својој каријери објавио је радове и књиге везане за информационе технологије: *Програмски језици за ВЕБ апликације* (1998), *Маркетинг на интернету* (1999), *Виртуелно детињство* (2004), *Како живети (не)глобално* (2010), *Заштита приватности и дигнитета личности у информационом добу* (2011.), *Алтер его – информатичка контрола*, *Студија – информационе технологије у области биомеханике и биоелектронике (ИТ као помоћ особама са оштећењима у развоју и особама са инвалидитетом)* (2011), *Свеобухватна студија „Записи живота“ – стварност човека у информационом друштву* (2012). Објавио је (у Србији и региону – РС, Македонији, Хрватској, Словенији, Црној Гори), неколико стотина стручних чланака и публицистичких текстова на тему савремених технологија и свакодневног живота, породице: *Политика*, *Е-магазин*, *Мобилни*, *Интернет магазин*, *Православље*, *Православни мисионар*, *Печат*, *Геополитика*, *Нови стандард*, *НИН*, *Фронтал* и дневне новине широм региона. Отац је троје деце, ради и живи са породицом у Новом Саду.

Теологија и књижевност

Достојевски на боготражитељском путу
оца Сергеја Булгакова [II]

Блајоје Пантелић

„Највећа победа генија Достојевског је управо у томе што је он, скинувши црквену позлату и византијску традиционалност, на нов начин, на свој начин, успео у својим делима да приближи живог Христа. Он Га ставља међу нас и, приближавајући Га, поучава нас да Га волимо.“

Сергеј Н. Булгаков

У првом делу текста, који је објављен у претходном броју *Православља*, укратко смо презентovali најважније моменте из доиста бурног боготражитељског путовања једног од најзначајнијих хришћанских богослова у историји Цркве – оца Сергеја Николајевича Булгакова – а која се односи на период пре него што ће са групом философа бити протеран из Русије, тачније на кијевске (1901–1906) и московске године (1906–1918). Стога сада можемо сву пажњу да усмеримо на улогу коју је Достојевски одиграо у духовном животу оца Сергеја Булгакова. Иначе, ограничили смо се на кијевски и московски период јер се формативни утицај Достојевског догодио управо у том раздобљу, а тада је Булгаков такође публикувао и све своје студије о овом славном руском књижевнику.

Сустрет с Достојевским

У групи оних чије је стваралаштво формативно утицало на духовни и интелектуални живот Сергеја Николајевича Булгакова посебно место припада Фјодору Михајловичу Достојевском. Он је сам писао да је захваљујући утицају Владимира С. Соловјова и Фјодора М. Достојевског напустио материјалистичке позиције и прихватио базичне увиде идеалистичког мишљења, да би потом и хришћанску веру уградио у сам темељ свог философирања. Узгред, у већ помињаном зборнику – *Отъ марксизма къ идеализму*

– који на најбољи начин осликава Булгаковљев интелектуални пут од марксизма ка идеализму, први текст којим се отвара идеалистички период јесте – „Иван Карамазов као философски тип“; реч је о јавном предавању које је Булгаков одржао у Кијеву 21. новембра 1901 године.

Сергеј Булгаков је у Москви 1912. одбранио своју докторску дисертацију – *Философия хозяйства* – коју је публикувао исте године. Он је тада посебно нагласио да тај рад за њега „има и сасвим специфичан значај јер се у њему своди унутрашњи биланс целог животног круга обојеног економским материјализмом – он је дуг ауторове философске свести у односу на сопствену прошлост“. Реч је о његовом првом великом раду који је написао пошто је християнизовао своју философску мисао. Да улога Достојевског у том процесу није била неважна говори и то да је Булгаков на крају предговора за *Философију и привреде* – као мото књиге – навео два цитата из романâ *Браћа Карамзови* и *Зли дуси*:

„Волите све што је Бог створио, и целину и свако зрно песка. Сваки листић, сваки зрак Божији волите. Волите животиње, волите биље, волите сваку ствар. Будеш ли волео сваку ствар – и тајну ћеш Божију разумети у стварима.“ [*Браћа Карамзови*, III, „Из беседа и поука старца Зосиме“].

„Шта је Богородица? Како ти судиш?“ – ‘Велика мајка, одговарам, надање рода човечанског.’ – ‘Да, вели, Богородица је велика

мајка земљица црна, и велика се у томе за човека радост састоји’.“ [*Идиот*, IV, „Хромка“].

Булгаков је тврдио да патос и тежње свог првог списка који је написао као религијски философ, на најбољи начин изражавају управо наведене речи Фјодора М. Достојевског.

Лик и дело славног руског писца помогли су Сергеју Булгакову да, како је говорио, „од социолога постане богослов“. Међутим, не треба наивно веровати да је Булгаков у Кијеву, у првим годинама двадесетог столећа, почео да ишчитава дела Достојевског и одједном се сетио детињства које је провео у цркви и хришћанске вере својих предака. Напротив, реч је о једном процесу који је трајао извесно време, и који је подразумевао мукотрпно рвање са самим собом, даноноћно преиспитивање како тада актуелних материјалистичких уверења тако и оних које ће касније заступати. Пре него што ће прихватити идеалистичку философију и православну теологију, он је свакако морао да поруши старе и утврди нове темеље на којима ће саградити свој хришћански философски систем. Као што смо укратко показали, и пре кијевског периода (1901–1906), Булгаков је већ преживљавао одређене духовне кризе, а уједно и стицао нова знања која су га узнемиравала као философа. Пре него што је Фјодор М. Достојевски ушао у његов духовни микросвет, његова философска позиција (легални марксизам) је била у основи дове-

Василиј Перов, Портрет Ф. М. Достојевског
(извор: Google Art Project)

дена у питање, и тиме су се стекли предуслови за духовну и интелектуалну метаноју.

Утицај који је Достојевски извршио на Булгакова, са друге стране, не треба ни потцењивати, јер је он заиста био формативног карактера. Достојевски је у једној фази његовог духовног сазревања заправо одиграо кључну улогу. Наиме, реч је о периоду након што је Марков светоназор преиспитивао са становишта Кантовог критичког рационализма и схватио да мора да напусти позицију економског материјализма, одн. Маркову мисао је „тестирао“ уз помоћ Канта и пошто се испоставило да су резултати те провере негативни, Булгакову су требале, да тако кажемо, „додатне гаранције“ да би могао коначно да прихвати идеализам и потом начини још један корак како би стигао до хришћанске философије. Фјодор М. Достојевски му је управо дао те „гаранције“ и помогао да искорачи у том правцу, тј. у стваралаштву овог руског књижевника и мислиоца нашао је коначну потврду да је пут којим је кренуо онај *јрави*.

О томе колико је сусрет са тим грандиозном литерарним делом заиста значио Сергеју Булгакову понајбоље говори чињеница да је себе сматрао духовним потомком Достојевског. То је и експлицитно навео у свом предавању „Трновенац (сећање на Ф. М. Достојевског)“, које је одржао у Кијеву, 25. фебруара 1906. године: „И на нама,

на онима који сматрају себе *духовним наследницима* и Достојевског и Соловјова, и *настављачима* њиховог историјског дела...“

Том приликом је такође поменио да овај велики руски књижевник готово хипнотички делује на своје читаоце (подразумева се, свакако, да је тако деловао и на њега самог): „Достојевског је, наравно, могуће и не примећивати и ништа се не може урадити поводом овог духовног слепила – али онај ко га је једном *приметио*, већ више није у стању да се одвоји од овог *великог шаленства*. Таквом Достојевски постаје сапутник за цео живот, немир, загонетка и утеха. Овде не може бити средине. Кад човек примети Достојевског, немогуће му је одвојити се од њега.“

Одгонетање тајне Достојевског

У чему је *тајна* личности Достојевског? Шта је то што му је омогућило да створи такво дело, које с временом све више и више добија на значају? Не постоји објективна, проверена метода којом бисмо могли да разоткријемо тајну овог великог уметника и необичног човека. Неопходно је искуство личног сусрета с њим како би се дошло до јединог доступног одговора. Одговор, дакле, може бити искључиво субјективан. Тога је био у потпуности свестан и сам Сергеј Н. Булгаков: „Одговор на питање у чему је тајна личности значи духовно је упознати, а ово познање је интиман унутрашњи акт који се заснива искључиво на духовном јединству, на скривеном додиру душа, више на непосредном доживљају него на мисаоној делатности разума.“

За нас је сада од нарочите важности питање до којих је закључака о личности Достојевског дошао Булгаков након сусрета с њим, јер, да се послужимо речима овог руског богослова, „свако од нас интимно доживљавајући Достојевског, изражава у суштини оно у шта верује и у шта не верује у њему, а уједно и оно што сам носи као своје унутрашње искуство; и у овом смислу од-

нос према Достојевском, више него много шта друго, говори каква је наша сопствена личност...“ Булгаковљево (субјективно) одгонетање тајне личности Достојевског откриће нам шта је заправо оно што је пресудно утицало на његов духовни и интелектуални развој, шта је то уткано у личност овог славног писца што ће Сергеја Николајевича подстаћи да поново постане хришћанин, одн. православни богослов.

Упознавање, тј. разоткривање личности Достојевског није нимало лак ни безопасан посао, јер се у његовој души, по Булгаковљевом суду, непрестано „одигривала велика, континуирана борба и из кратера овог активног вулкана куљала је и ватра и растопљени метал, и лава помешана са врелом прљавштином“. Потом додаје: „У овом живом конгломерату каква је искуствена душа Достојевског, најчистије злато сједињено је са пепелом и блатом, њихово коначно раздвајање није се догодило, и прекинути живот однео је у гроб тајну разрешења, синтезе, помирења и последњег очишћења, раздвајања добра и зла.“ Достојевски је тајну своје личности однео у гроб. Није стигао да да коначне одговоре на „проклета питања“ која је током живота постављао на један изврстан начин. Или можда није хтео? Или је нека *Промисао* одлучила да то не учини, већ да сваком од нас препусти да сами одговоримо на њих. И пошто ту велику синтезу он није довршио, остало је да то учини свако ко се сусреће с њим. Одсуство коначних одговора, а на прави начин постављена суштински важна питања, чине Достојевског бескрајно привлачним. Али и бескрајно тајанственим. На који начин приступити тајни Достојевског?

Отац Сергеј Булгаков предлаже да се одгонетка тајне Достојевског не тражи у његовој књижевности, него „у ономе шта се крије иза књижевника и у ономе што књижевник можда чак понекад заклања и прикрива, односно – у човеку, у његовом срцу“. Булгаков верује да је то „болно, љубеће и страдајуће срце – светиња пред којом се сви клања-

Сергеј Николајевич Булгаков (1871–1944),
фотографија са почетка 20. века
[извор: bogoslov.ru]

ју и оно чиме нас привлачи Достојевски упркос свим неслагањима са њим, несхватањем и предрасудама. Достојевском је био дат страшни, истински и најуникатнији дар човеку – дар страдања у име љубави према људима, дар страдања и крст страдања.“ Животни пут Достојевског је био успијање на Голготу како би се на том страшном месту сусрео с Богом који је Љубав, Богом који пати... „И након што је увидео и спознао тајну подвига распетог Бога, сву Његову јединственост и светост, он се утврдио на Њему, као на темељу за веру и за људе и за Бога, и за спасење свих људи. Христос је испунио сву његову душу, а није ни могуће другачије...“ Стога, иако није написао спис о Исус Христу, што је имао у плану, у одређеној мери, како сматра Булгаков, све књиге Достојевског, нарочито оне из последњег периода, јесу у крајњем исходу – књиге о Њему.

Сада долазимо до кључног питања: шта је то у тим описима Христа код Достојевског толико фасцинирало Сергеја Николајевича, каквог му је Христа открио Достојевски, шта је оно што га је коначно вратило хришћанству? Одговор не треба наслуђивати, дао га је сам Булгаков: „Највећа победа генија Достојевског је управо у томе што је он, скинувши црквену позлату и византијску традиционалност, на нов начин, на свој начин, успео у

својим делима да приближи живог Христа. Он Га ставља међу нас и, приближавајући Га, поучава нас да Га волимо. Изванредну снагу и патос Достојевски достиже управо на оним местима свог стваралаштва где се код њега на видљив или невидљив начин појављује Христос.“ У духовним семинаријама је младом Булгакову „нуђен“ умртвљени Христос, некакав тлачитељ који захтева да се одрекнеш своје слободе и постанеш роб, и он је одбио да га прихвати. Достојевски му, пак, открива истинског Христа, осликава му јеванђељску слику Господа, и он тек тада у потпуности открива сву лепоту лика Богочовека, и препушта се Њему на исти начин на који је то учинио и сам Достојевски.

Иако је из реченог јасно на који начин Булгаков разрешава тајну Достојевског, дозволићемо му на самом крају овог нашег осврта да и експлицитно одговори на питање – ко је заправо Достојевски, прецизније, ко је на крају свог животног пута био Достојевски – Иван или Аљоша? Одговор оца Сергеја Николајевича Булгакова гласи: „Ово је у највећој мери субјективно питање, односно, оно како једна душа доживљава мелодију друге душе, где није од значаја само мелодија која се чује већ и карактеристике онога који ту мелодију производи, где морамо да чупамо или да одгонетамо најинтимнију тајну туђе душе. *Ја лично не сумњам и нисам сумњао да су њихови принципи однели победу у души Достојевској, да је вера победила сумње, иако није уклонила инстинктивне њихових доживљаја.* Оно најважније што говори у корист овог мишљења ја видим у томе да другачије Достојевски не би могао да прикаже ону снагу позитивних верских доживљаја, у његовим делима не би се могао појавити онај Христов лик који је сада присутан у њима, у супротном све то једноставно не би било приказано. Другим речима, сав тоналитет, план, сва снага проповеди би била другачија. Иако сав изранављен, Достојевски је ипак однео победу. Тако ја доживљавам Достојевског...”

Скуп о Цркви у српским медијима

У организацији Института за културу сакралног „Монс Хемус“, а уз подршку Задужбине Конрад Аденауер (KAS) у Београду је 20. и 21. октобра 2015. године, одржана конференција „Српска Православна Црква у штампаним медијима 2003–2013“. Овом приликом представљена је и истоимена тротомна публикација која је издата током 2014. и 2015. године. Учесће су узели теолози и новинари, тако да је теми приступљено на вишеслојан начин, а требало би напоменути да се учесници у раду нису бавили само темом везаним за СПЦ и штампане медије, већ су поређења ради обрађени и односи Римокатоличке цркве и медија у Хрватској и Словенији.

Приликом отварања скупа речено је да се пројектом настојало систематично, аналитично и критички осврне на „деценијско вредновање Цркве у најзначајнијим српским штампаним медијима и покаже заинтересованој јавности како ствари изгледају из другог угла, односно да пружи прилику да се на једном месту, а поводом различитих, како забележених тако и прескочених, прећутаних догађаја чује и друга страна“ (о. Владимир Вукашиновић).

У излагањима се у више наврата постављало и питање колико медији извештавају о ономе шта се дешава, а колико заправо стварају једну нову стварност и која је сврха тог чињења, а запажено је да извештаје одликују и недовољно познавање црквених питања, необавештеност, па чак и окретање ка таблоидности. Из тих разлога изнети су и ставови о потреби за опрезом у комуникацији са одређеним медијима, али са друге стране и мишљење „да се не може дозволити луксуз напуштања медијске позорнице“. Такође је

примећено да у јавности готово да нема озбиљних и кључних хришћанских тема сем кад се спорадично повежу са неком секуларном темом (економијом, проневерима, луксузом и скандалима). Уз то, разговарало се и о манама и предностима виртуелног света, па иако је изнета бојазан о опасностима које то носи за верујуће, подвучено је да се Црква не сме искључити из тога, али и да не може да остане вредносно неутрална.

Уочено је и да Црква показује да није заинтересована или не зна како да да слику о себи, нити да посвећује довољно пажње обуци својих кадрова за сарадњу са медијима и раду у њима. Скренута је пажња да је потребно да Црква много ради на свом медијском наступу, поготово што је сама медијски субјект и да је потребно да из црквених медија дође подстицај за критички приступ темама болним и проблематичним за саму Цркву.

Важно је да се примети како су сва излагања пратиле врло живе и конструктивне расправе.

Данко Сџрахинић

Протојереј-ставрофор
Милан Јанковић

Враћање верске наставе у образовни систем Србије

Нови Сад : Студио „Бечкерек“, 2015
(Београд : Штампарија Издавачке фондације Архиепископије београдско-карловачке)

552 стр. : фотогр. ; 29 cm

ISBN : 978-86-80120-07-2

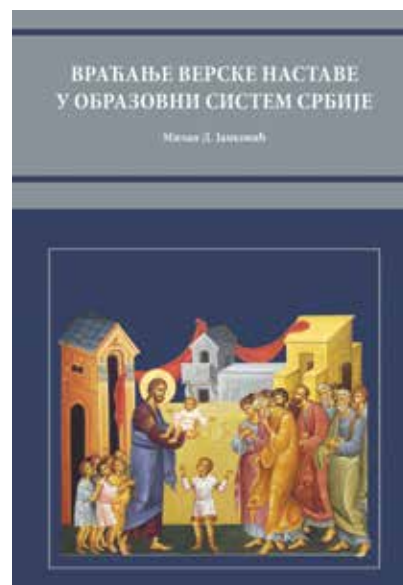
Петнаест година од повратка верске наставе у школе

Недавно је из штампе изашла књига под насловом *Петнаест година од повратка верске наставе у школе*, чији је аутор протојереј-ставрофор Милан Јанковић. Књигу је штампала Штампарија Издавачке фондације Архиепископије београдско-карловачке.

Овом значајном књигом, коју је објавила издавачка кућа „Бечкерек“ из Новог Сада, обележава се петнаеста година од поновног увођења верске наставе у образовни систем Републике Србије.

На 552 стране, уз бројне фотографије, протојереј-ставрофор Милан Јанковић је у овој у књизи сабрао сведочанства о прегнућима многих личности које се учествовале у процесу освајања људских права грађана Србије у погледу враћања верске наставе у школски систем и тако их сачувао од заборавља.

Недавно је одржана промоција ове књиге, у којој су узели учешћа Патријарх српски Г. Иринеј, Епископ бачки Г. др Иринеј – који спада у круг људи чија је улога у поступку враћања верске наставе незаобилазна, те проф. др Сима Аврамовић, декан Правног факултета у Београду и рабин Исак Асиел, који су такође дали важан допринос враћању веронауке, о

чему можете читати у прилогу на стр. 40 овог броја *Православља*.

О овој вредној књизи и њеном аутору, са веб-сајта Инфо-службе Српске Православне Цркве спц.срб преносимо осврте из пера Епископа бачког Иринеја и Епископа шабачког Лаврентија.

***

Еп. Иринеј: О аутору и књизи

Аутор ове вредне књиге и ја познајемо се цео један радни људски век и блиско смо сарађивали на различитим мисијским и административним пословима у служби наше Цркве. Стога моја реч о њему није ласкаво пригодно празнословље него одражава оно што заиста мислим и осећам. Он је по службеној дужности, тачније по свом послушању у Цркви, деценијама био главни секретар Светога Синода, што значи – поверљиви сарадник нашег епископата, човек упућен у све „тајне“, најодговорније црквене службе, епископске службе. Као такав, био је сведок веома значајних – понекад и судбоносних – збивања у животу наше Цркве у последњим деценијама 20. века, тако бурног и тако кобног за наш народ, а једним де-

лом и за нашу Цркву, за све њене структуре и њену мисију, што се наставља, нажалост, и у овом, 21. веку. Прота Мића, како га од милоште зовемо, јесте својеобразни летописац наших дана, хроничар најновије историје Српске Православне Цркве. У његовој личности оживљава, на чудан начин, и једна давно заборављена функција која је постојала у Великој Цркви цариградској и на византијском двору – функција чији се носилац звао иеромнимон, у приближном преводу онај који се сећа светиње, свештених ствари и збивања, који чува свештене успомене. Наглашавам: не чува било какве успомене на било какве догађаје него сећање на оно што је од значаја и што смрт неће прогутати, оно што је, по природи ствари, намењено вечности. Дубоко сам уверен да догађаји које прота Мића, живим документаристичким стилем, прецизно и истинољубиво описује у својој новој књизи, и личности које су као протагонисти или као антагонисти учествовале у поступку враћања верске наставе

у јавно школство у нашој отаџбини, припадају непропадивом наслеђу Винограда Господњег засађеног у српском народу и заслужују незаборав. Хвала прегоацу који нам то омогућује!

Ејиској бачки др Иринеј

***

Еп. Лаврентије: Враћање верске наставе у образовни систем Србије

Наш драги и неуморни протојереј-ставрофор Милан Јанковић, познатији свима као отац Мића, посветио је скоро цео свој живот Цркви. Више од две деценије био је главни секретар Светог Архијерејског Синода. Са тог високог положаја присуствовао је готово свим посетама виђенијих и званичних личности Српској Цркви. Узимао је учешће на седницама Светог Архијерејског Синода, водио записнике, те јако добро познаје живот и рад православља код нас.

Своја сећања, са верном документацијом, зналачки је овеко-

вечио у овој књизи на близу шест стотина страна. О збивањима из последњих бурних деценија код нас мало је писано. Због тога је овај материјал драгоцен и биће највернији сведок. Међу многим дешавањима најважније место заузима опис мукотрпног повратка верске наставе у школе. Када се ова реформа у српском народу спроводила, захваљујући блаженочившем – Светом Патријарху Павлу и тадашњем председнику Владе Србије Ђинђићу, из познатих разлога, није се много о томе говорило и писало. Имајући у виду све то, ова књига нам је утолико драгоценија, јер попуњава велику празнину у историји наше Цркве.

Прота Мића је и у претходним својим књигама осветлио многе историјске догађаје у Српској Цркви и овековечио их. Дивимо се његовом неуморном труду и умешности, са благодарношћу и молитвом Господу да му подари дуг живот и снагу да нас и даље радује оваквим својим плодним стваралаштвом.

Ејиској шабачки Лаврентије

Мирјана Шакота

Студеничка ризница

[фотографије Иван Јовановић,
Душан Вујичић ; цртежи Исидора
Крнић Отић]

Нови Сад : Платонеум ; [Студеница] :
Манастир Студеница, 2015

328 стр. : илустр. ; 25 см

ISBN 978-86-85869-70-9
(Платонеум)

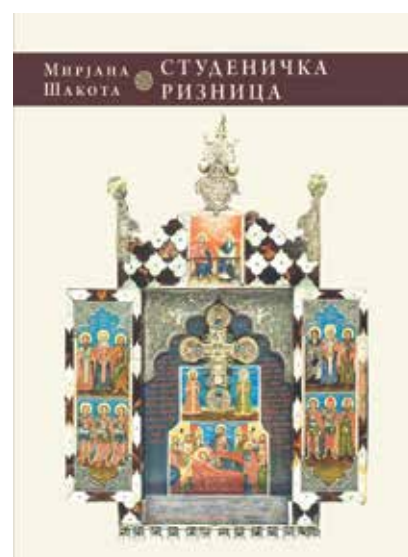
ISBN 978-86-87345-07-2
(Манастир Студеница)

Уводна реч другом издању *Студеничке ризнице*

Давне 1206/7. године, студенички игуман Свети Сава писао

је биографију ктитора Преподобног Симеона. У овом делу, пред завршне заповести студеничким монасима, Сава је написао важне речи: „...да ми и они после нас до свршетка овога времена [благодарећи] драгоценим молитвама нашега оца и ктитора ... радимо све што је мило Богу...“ (Житије Светог Симеона, IX Н 8 [§ 10]).

У време када су ови редови настали, велики део ондашњег братства лично је познавао Преподобног Симеона Немању, те се Сава, пишући Немањино житије, њима тако и обраћао: „Отац наш и ктитор ... господин Симеон, пребиваше међу нама... (говораше) нама који смо око њега...“. Тада је Студеница била на почецима свог постојања. Ипак, Архимандрит Сава је, на горепоменутом месту, написао веома важне и пророчке речи. Рекавши

„ми и они после нас до свршетка овога времена“, ставио нам је заувек до знања да су Савини ондашњи монаси једна заједница, једно братство, са онима који ће долазити у каснијим вековима. Ово важи и за наше дане – све

„до свршетка овога времена“, тј. до доласка Христа Спаситеља и отпочињања вечног Царства Божијег. Ове Савине речи као да проричу дуго трајање Студенице. Генерације њених монаха, као мистичка заједница некадашњих, садашњих и оних који ће доћи, моле се за ово трајање. Осим њих, поменуто трајање не би било могуће без многих племенитих људи који су се на разне начине трудили да се одржи студенички комплекс. Међу њима

значајно место заузима Мирјана Шакота, аутор монографије *Студеничка ризница*.

Пред нама је обновљено и осавременењено издање књиге која је рађена деценијама, а која на достојанствен начин приказује оно што је стварано и чувано током више од осам векова. У предговору првом издању аутор, упозоравајући „на неке наше старе дуге према Студеници“, износи свој став, и жељу, да целина манастира Студенице буде „предо-

дређена за вечно трајање“. Као што смо видели, ово је и жеља Светог Саве.

Ново издање *Студеничке ризнице* охрабрује, показујући нам да се вековна ктиторска активност наставља. Аутору ове књиге, као и онима који су се трудили око њеног издавања и помогли га, нека Бог подари свако добро и вечни живот.

Игуман манастира Студенице
Архимандрит Тихон (Ракићевић)

Александра Кучековић

Сакрална баштина Срба у западној Славонији

Загреб : Српско културно друштво
Просвјета, 2015

344 стр. : илустр. ; 30 cm

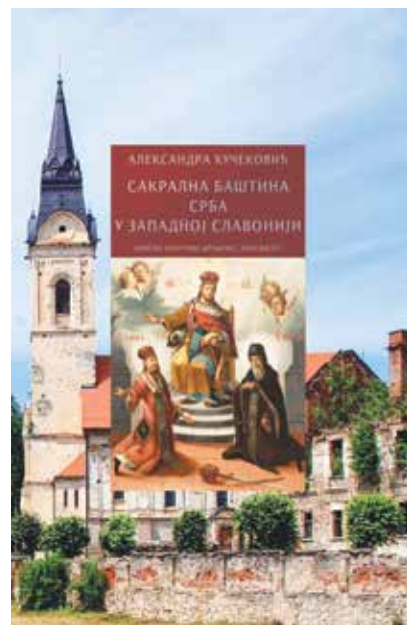
ISBN 9789537611712

Књига *Сакрална баштина Срба у западној Славонији* ауторке Александре Кучековић (СКД „Просвјета“, Загреб 2015) представља другу публикацију реализовану у оквиру пројекта Српског културног друштва Просвјета из Загреба, под називом *Регистар сакралне баштине Срба у Хрватској*. У оквиру пројекта ангажовани су стручњаци из домена историје уметности, историје и етнологије с намером да се остваре и објаве пуни регистри „преостале“, али и нестале црквене баштине православља на подручју данашње Хрватске која је, за ову прилику, подељена у пет региона чије границе се, у највећој мери, поклапају са јурисдикционим, савременим или историјским, распонима тамошњих епархија СПЦ – Осјечкопољске и барањске, Пакрачко-

славонске, Далматинске и Загребачко-љубљанске митрополије. Књига *Сакрална баштина Срба у западној Славонији* обухватила је цркве које се налазе у границама Епархије пакрачко-славонске.

Као и прва књига Бранка Чоловића, посвећена црквеној баштини Срба у Далмацији, књига А. Кучековић конципирана је као регистар цркава организован по азбучном реду. Обрађено је укупно 94 места са парохијским, филијалним или манастирским црквама, те владичански комплекс у Пакрацу са Саборном црквом Свете Тројице. Регистарске јединице су засноване на опсежним истраживањима архивских извора и литературе, с тим што први доминирају због релативно слабе досадашње истражености већине цркава западне Славоније. Свака регистарска јединица садржи и библиографски одељак са упутама, како на коришћену архивску грађу, тако и на релевантне објављене изворе и радове. Књига је богато графички опремљена, а текстове прати 320 архивских и савремених фотографија.

У уводном тексту ауторка даје дужан омаж претходним истраживачима црквене историје и баштине на подручју западне Славоније, на првом месту Радославу Грујићу и Душану Кашићу, као и осврт на судбину православних цркава и њихове уметничке опреме и однос стручних заштитарских и музејских институција према њи-

ма. Књига представља данас, по речима ауторке, резултат обављања „жалосног“, али и даље веома важног посла регистровања остатака некада богатог баштинског слоја православних Срба у овом делу Хрватске, уништаваног систематски или стихијски у ратовима 20. stoleћа. Ипак, овом приликом, на једном месту, сабрана су и значајно допуњена досадашња сазнања, те оснажена новим открићима и објављивањем многих, до ове прилике непознатих или непубликованих уметничких предмета од прворазредног значаја за историју српске црквене баштине од 16. до 20. stoleћа.

И. Ј.

АУСТРАЛИЈА

Не чланству „Косова“ у Унеску

Епископ Митрополије аустралијско-новозеландске Г. Иринеј писао је министру спољних послова Аустралије гђи Џули Бишоп и г. Мареју Мекалију, министру спољних послова у Влади Новог Зеланда, на тему спречавању пријема „Косова“ у Унеско. Владика Иринеј је послао 30. октобра 2015. године, у име Митрополије аустралијско-новозеландске и српских заједница у Аустралији и Новом Зеланду, писмо министру спољних послова Аустралије гђи Џули Бишоп (Julie Bishop) и министру спољних послова Новог Зеланда г. Мареју Мекалију (Murray McCully), у којем је њих и њихове Владе одлучно позвао да без компромиса помогну у очувању српског културног и духовног наследства на Косову и Метохији, тако што ће спречити пријем „Косова“ у Унеско.

Епископ Иринеј је истакао да су преко 1400 преосталих српских православних цркава и манастира на Косову и Метохији, не рачунајући и 150 уништених или оштећених од 1999. године, интегрални део наслеђа Српске Православне Цркве и Републике Србије. Свако физичко одузимање или историјски ревизионизам који води ка крађи идентитета несумњиво би угрозио опстанак ових и других најважнијих верских, културних и историјских споменика српског народа, али и незамењиви део европског и светског културног наслеђа на Косову и Метохији, као и Срба који још увек живе у овим крајевима. Као потпору изнетим тврдњама, оба министра добила су и примерак монументалног енглеског издања књиге *Хришћанско наслеђе Косова и Метохије: Историјско и*

У ПЕДАГОШКОМ МУЗЕЈУ У БЕОГРАДУ

Промоција књиге Враћање верске наставе у образовни систем Србије

У Педагошком музеју у Београду 2. новембра 2015. године представљена је књига протојереја-ставрофора Милана Д. Јанковића *Враћање верске наставе у образовни систем Србије*.

Како преноси интернет-страница Информативне службе Српске Православне Цркве спц.срб, Његова Светост Патријарх српски Иринеј је на овој промоцији казао да је враћање верске наставе у образовни систем Републике Србије био велики догађај.

Патријарх је рекао да је књига вредна, јер се кроз њу види како је веронаука после много година једноумља враћена у наше школе. Његова Светост је истакао и да отац Милан Јанковић има велику заслугу јер је осветлио тренутке када је то питање решено „у корист Цркве и васпитања наше деце“. Патријарх Српски је, међутим, напоменуо да сада пред државним властима стоји други део корака – да верска настава задобије статус предмета равноправног са осталим школским предметима.

После Свјатјешег окупљенима се обратио Божидар Зејак, директор Педагошког музеја, а затим је мецосопран Јелена Радовановић, уз пратњу хора „Свети Јован Дамаскин“ из Новог Сада, отпојала стихиру Светом Сави Теодосија Хиландарца из 14. века.

Затим је Преосвећени Владика бачки Иринеј у свом излагању указао на проблематику питања враћања верске наставе у школе, говорећи о тешкоћама које су постојале и о великом отпору појединих структура и људи, али и о томе како су, захваљујући заједничком раду, разумевању, великој енергији и уложеном труду, тешкоће превазилажене.

Проф. др Војислав Миловановић, протонеимар Спомен-храма Светог Саве, је у знак захвалности за све учињено за враћање веронауке у српске школе, у своје лично име, у име проте Милана Јанковића, уручио Владици Иринеју икону Господа Исуса Христа са децом.

Један од непосредних учесника и сведока враћања верске наставе у образовни систем Србије, проф. др Сима Аврамовић, декан Правног факултета, подсетио је на тешкоће које су стајале пред увођењем, односно враћањем веронауке у школски систем.

Рабин Исак Асиел, учесник у процесу увођења верске наставе у школски систем, истакао је да ова књига проте Јанковића повезује два тренутка – време када је веронаука укинута и време када је поново уведена.

У име издавача „Бечкерек“ из Новог Сада присутне је поздравила гђица Дуга Радованов и дала реч проти Милану Јанковићу, аутору ове књиге, који се захвалио Патријарху српском Иринеју и Епископу бачком др Иринеју на подршци овом подухвату, као и свима који су помогли да ово дело угледа светлост дана, првенствено Управи за сарадњу са Црквама и верским заједницама.

Извор: Инфо-служба СПЦ

духовно средиште српског народа која је 2015. изашла у издању „Sebastian Press-a“ у Лос Анђелесу.

Свесни тешке ситуације на терену и жељни боље и одрживе будућности и за Србе и за Албанце на Косову

и Метохији, Влада Србије, Српска Православна Црква и Српска академија наука и уметности, нагласио је Владика Иринеј, сматрају да је неопходно решити све проблеме мирним путем, што се може постићи

НА ПБФ У БЕОГРАДУ

Нови доктор наука – асистент Марко Вилотић

Дана 24. октобра 2015. године у амфитеатру Православног богословског факултета Универзитета у Београду, пред петочланом комисијом коју су сачињавали проф. др Богољуб Шијаковић (председник комисије), проф. др Владан Перишић (ментор), доц. др Дарко Ђого, доц. др Дражен Перић и доц. др Раде Кисић докторску дисертацију под насловом „Теологија као трансцендентална антропологија у делу Карла Ранера“ одбранио је кандидат Марко Вилотић, асистент на ПБФ, стекавши тиме звање доктора теологије.

Кандидат је у дисертацији пружио критичку анализу Ранеровог трансцендентално-антрополошког пројекта. Он је указао на акутност проблема који су овим пројектом адресовани, издвојивши и обрадивши тројак корене који су омогућили његов развој. Потом је демонстрирао примене датог метода на христолошко учење Цркве, те, коначно, пружио критичку процену целог пројекта и разјашњење у ком смислу он може бити користан и данас, посебно у православном теолошком контексту.

Комисија је била јединствена у оцени да је кандидат, упркос изузетној сложености и захтевном дискурзивном нивоу оваквог научног подухвата, веома успешно окончао своје истраживање и успео да га презентује на јасан и кохерентан начин. Такође, комисија је била нарочито задовољна тиме што је кандидат српској научној јавности успео да пружи оригинално истраживање извршено на веома компликованој грађи и што је српску теолошку литературу обогатио важним доприносом из области савремене теологије.

Извор: *bfspc.bg.ac.rs*

наставком дијалога у Бриселу између Београда и Приштине. Успостављање бољих односа са Албанцима и Заједнице српских општина, као инструмента заштите колективних политичких, економских, културних и других права српског народа на Косову и Метохији, мора постати приоритет како су недавно изјавиле српска Влада, Црква и Академија.

Према горе наведеном Владика Иринеј је позвао министре иностраних послова и њихове владе да искористе добар имиџ Аустралије и Новог Зеланда у међународној заједници, као правних држава које поштују владавину закона, и да утичу на све заинтересоване стране да прихвате да је једини пут до решења компликоване будућности Косова и Метохије и чувања непроцењивог историјског наслеђа, кроз разуман и конструктиван дијалог без унилатералних решења.

Извор: *Митрополија аустралијско-новозеландска*

МОСКВА

Филм „Православље у Јапану“

На међународном добротворном фестивалу филма „Лучезарни анђео“, 5. новембра 2015. г. у Москви је приказан документарни филм „Православље у Јапану“, чији је аутор Митрополит волоколамски Иларион (Алфејев), а режисер Владимир Асмирко.

Филм Митрополита Илариона излаже гледаоцима приповест о даљој и садашњој историји православља у Земљи излазећег сунца, тј. од оснивања прве мисије до наших дана. Руска историја и Православна Црква у Јапану тесно су повезани пошто су Руси пренели православље у Јапан. У филму је изложен живот и познатих православних јапанских подвижника, иначе мало познатих у православном свету.

Филм је пропраћен уникатним материјалом, снимцима са посе-

БЕОГРАД

Представљена књига Вл. Јована о холокаусту

У Библиотеци града Београда, а у организацији Музеја жртава геноцида, 16. октобра 2015. године, представљена је књига Епископа пакрачко-славонског Јована (Ђулибрка) *Историографија холокауста у Југославији*. О књизи су говорили проф. др Симон Епштајн са Јеврејског универзитета у Јерусалиму (Израел), проф. др Томазо Делера са Универзитета у Витербу (Италија), др Милан Кољанин из Института за савремену историју у Београду и сам аутор.

Говорници су указали на истраживачке аспекте ове књиге која за сада има српско и енглеско издање. Истакнуто је да је књига писана у критичком и полемичком тону, што је реткост код нас (Кољанин); да је књига основни приручник о теми и приступима њој, као и да се објашњава неопходност да се историографија холокауста у Југославији стави у културолошки, историјски и политички контекст (Делера) и да је посреди академска књига која пружа много важних података и која отвара два кључна питања – класичан проблем сукоба између историје и сећања, али и дефиницију самог геноцида, јер да би неки злочин био проглашен за геноцид мора да задовољи читав систем критеријума (Епштајн) нагласивши да је ратни злочин у Сребреници намерно погрешно окарактерисан као геноцид.

Данко Сврахињић

те Свјатјешег Патријарха Кирила Јапану. Православље је већ постало део културе савременог Јапана, културе древне и многослојне.

Извор: *Московска Патријаршија и Инфо-служба СПЦ – сцп.срб*

ГРУЗИЈА

Мошти Светог Максима Исповедника

По благослову Његове Светости Католикоса-Патријарха грузијског Илије II, у Тбилисију је одржана Пета међународна богословска конференција. Ове године научници, истраживачи и црквени великодостојници из Србије, Грчке, Русије, Велике Британије и Аустралије учествовали су у конференцији посвећеној животу и делу Св. Максима Исповедника (око 580 – † око 620).

На конференцији су најављени резултати истраживања из протеклих неколико година, а која су била посвећена аутентичности свечених моштију које су откривене у Грузији 2010. године. Архиепископ цагерско-лантекијски Стефан, Митрополит манглиско-тетрицкарски, као и свештенство и научници, присуствовали су научном скупу.

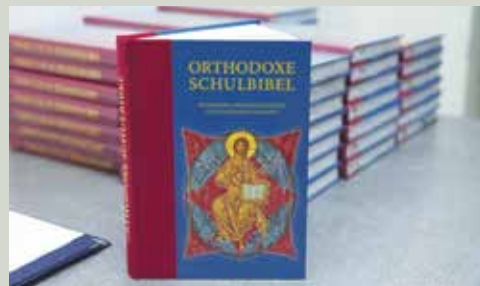
Прочитани су и појашњени резултати истраживања, и објављено је да мошти нађене 2010. године у Цагерију заиста припадају Св. Максиму Исповеднику.

„Постоји црквено предање у Грузији – да мошти Св. Максима Исповедника почивају у манастиру Св. Максима у подножју тврђаве Мури крај Цагерија, под олтаром новообновљене мале цркве“, изјавио је Архиепископ Стефан 2012. године. „Када сам био студент, већ сам знао да је овај светац погребен негде крај Цагерија. Временом сам почео да се упознајем са питањем, са изворима, теолошким истраживањима, као и резултатима археолошких ископавања 1914. године. Несумњиво, користио сам радове професора Корнелија Кекелиџе (истакнутог грузијског научника), Александра Брилијантова (чувеног руског православног богослова), професора Сергеја Епифановича (патролога и истраживача живота Св. Максима Исповедника) и других. Експедиција из 1914. г. није вршила археолошка истраживања унутар цркве, већ само око ње. Према резултатима експедиције, црква је била стара и ту је постојао манастир, али ни-

БЕЧ

Православна школска Библија

Нова „школска“ Библија за наставу веронауке почев од 5. разреда је ових дана представљена у Бечу. Ова *Православна школска Библија* (*Orthodoxe Schulbibel*) за децу од 10 година јесте прва Библија те врсте на целокупном немачком говорном подручју, као што се вели у саопштењу Православне епископске конференције у Аустрији.

Библијско друштво Аустрије издало ју је по налогу Православне школске управе. Предстојатељ Епископске конференције у Аустрији Митрополит Арсеније (Кардамакис) истакао је на презентацији ове Библије њен значај, као и уверење да ће се њом битно побољшати квалитет верске наставе, катихизиса. Тренутно у школама широм Аустрије 11.000 полазника похађа часове православне веронауке.

Нова *Православна школска Библија*, која је објављена у висококвалитетној опреми, садржи Четворојеванђеље, Дела апостолска и изабране Псалме. Са грчког изворника преведени текстови илустровани су иконама које украшавају аустријске храмове. Тако је на пример репродукована икона Христа из грчке Цркве Свете Тројице у Бечу или, пак, иконе Јеванђелиста Марка и Светих Апостола Петра и Павла из руске Цркве Св. Николе у Бечу.

Извор: КНА; припремио пројекат Зоран Андрић

један доказ непосредно повезан са Св. Максимом тада није пронађен. Онда је наступио Први светски рат, па Октобарска револуција, тако да су радови обустављени.“

Управо Архиепископ Стефан је надгледао радове када су мошти коначно пронађене:

„Приступили смо ископавањима унутар цркве... Требало је да вршимо радове на обнови унутар цркве: да обновимо под цркве и да наместимо нови мермерни олтар. Ова мала црква је обновљена без икаквог плана, на месту претходне, коју су уништили бољшевици. Ми смо били уверени да су мошти Св. Максима Исповедника овде похрањене, пошто се предање преносило са генерације на генерацију. Током

совјетске ере људи су ишли на поклоњење овом месту, јер је било обележено као гроб Св. Максима Исповедника.“

„Ми знамо да су Св. Максим Исповедник и његови ученици били мучени због своје вере: њихови језици и прсти су били исечени да не би могли више да проповедају. Прсти откривених тела су одсечени и постојали су трагови инфекције уста (које су могле да се развију само на основу отворене ране у време њиховог живота). Откривени су остаци четворице људи. Један од њих је сахрањен на нижем нивоу; то су највероватније мошти Св. Арсенија, коме је првобитно био посвећен овај манастир. Они који су погребени на горњем нивоу, по мишљењу антрополога, јесу Св. Максим Исповедник са својим ученицима – Св. Анастасијем Апокрисијаром и Св. Анастасијем Монахом“ – казао је овај архијереј након проналаaska моштију.

Сада обављена истраживања, у која су укључени научници, археолози, антрополози и патолози, до-

ЕПИСКОП АУСТРИЈСКО-ШВАЈЦАРСКИ АНДРЕЈ ЋИЛЕРЦИЋ:

О светском Синоду бискупа „Призив и мисија породице у Цркви и модерном свету“

Под јаким утисцима светског Синода бискупа у Ватикану огласио се српски православни Епископ Андреј (Ћилерцић). Он је у својству госта узео учешће на овом светском Синоду. У разговору за агенцију „Катпрес“ („Kathpress“), Вл. Андреј се, као представник Православне Цркве, похвално изразио поводом тога што су папа и бискупи из читавог света три недеље издвојили „за овако важну тему“. Многе од расправљаних тема дотичу се и Православне Цркве, додао је Еп. Андреј. „Секуларизација се не зауставља пред вратима православља“, вели он. Отуда су резултати рада Синода релевантни и за Православну Цркву. Уз то, на Преосвећеног је дубоки утисак оставила култура општења и узајамног поштовања и респекта, и мимо заступљених различитих становишта бискупа о појединим питањима радног документа.

Он је као један од представника православних прихватио позив не као пуки гест куртоазije, подвлачи Епископ: како у пленуму, тако и у немачкој говорној групи, он је могао активно да узима реч.

У немачкој групи он се вишеструко оглашавао да би о појединим темама сведочио из православне перспективе. Тако је учинио када је реч била о Спаситељевим речима о неразлучивости брака као заповести, али не и закону о којем се не може расправљати.

За три недеље боравка у Ватикану, вели Владика Андреј, његова се слика о папи Фрањи изменила. Примећује се да Фрања није само поглавар Римокатоличке цркве, већ пре свега „Пастир заједнице у Риму“. Владика позитивно истиче и широко постављени синодални процес. Да на крају ипак папа о свему сам доноси коначне одлуке, није са православном еклисиологијом спојиво. Ипак, Еп. Андреј верује да Синод уз учешће представника других хришћанских конфесија, значи један корак унапред ка већем јединству цркава.

Из извештаја агенције „Kathpress“ припремио протођакон Зоран Андрић

реву. Током богослужења користе се литургијски текстови у преводу протојереја Сергија Гордуна, кандидата богословља и професора минских духовних школа.

На званичном порталу Белоруске Православне Цркве објашњава се да ова богослужења имају првенствено мисионарски карактер и да су намењена интелектуалцима, студентима, омладини и свима онима који се желе молити на свом матерњем језику. Руководство Духовне академије у Минску планира за будућност редовно богослужење на белоруском језику.

Белоруска Православна Црква је аутономна Црква у саставу Руске Православне Цркве – Московске Патријаршије.

Извор: pouke.org

ЛОНДОН

Тешка криза солидарности у Европи

Васељенски Патријарх је из Лондона упутио позив да се не занемарују питања климатских промена и избеглица, него да се решавају.

Патријарх Вартоломеј је апеловао на хришћане у Европи да не скрећу поглед са климатских и избегличких проблема, него да дејствују. Основни проблем ових глобалних догађаја је „криза солидарности“, казао је Васељенски Патријарх. Он је ово истакао на предавању у резиденцији поглавара Англиканске заједнице Архиепископа кентербериског Јустина Велбија. Иначе, Архиепископ Велби је у понедељак увече присуствовао вечерњем богослужењу које је у лондонској грчкој православној Цркви Свете Софије служио Патријарх Вартоломеј.

Извор: Кашћрес / Информативна служба СПЦ – сјц.срб

казала су да откривене мошти заиста припадају Св. Максиму.

Извор: Православие.ру (превод Информативне службе СПЦ – сјц.срб)

МИНСК

Литургија на белоруском језику

Како саопштава званични интернет-портал аутономне Белоруске Православне Цркве (<http://www.church.by>), дана 13. октобра

2015. г. у академском Храму Светог Кирила Туровског одслужена је, са благословом ректора Духовне академије у Минску Архимандрита Сергија (Акимова), прва Божанствена Литургија на белоруском језику. Литургију на белоруском служио је протојереј Јевгениј Громико, студент прве године постдипломских студија. Храм Светог Кирила Туровског тако је постао трећи православни храм у престоници Белорусије где се богослужења обављају и на белоруском језику. Слична литургијска пракса постоји такође и у Саборном храму Светих Апостола Петра и Павла на Немигу и у Храму Светог Архистратига Михаила у Суха-

У ЕПАРХИЈИ ОСЈЕЧКОПОЉСКОЈ

Напредак парохије трпињске

Место Трпиња је 31. октобра 2015. г. Господње окупило многобројни верни народ и свештенослужитеље из више епархија Српске Православне Цркве. Разлог за овај радостан дан у центру трпињске општине била је Света Архијерејска Литургија, коју је, у парохијској Цркви Вазнесења Господњег, служио Преосвећени Епископ осјечкопољски и барањски Лукијан.

Саслуживали су протојереј-ставрофор Ратомир Петровић, секретар Епархије и архијерејски намесник осјечки, протојереј-ставрофор Душан Марковић, архијерејски намесник вуковарски, протојереј-ставрофор Јово Клајић, пензионисани парох ердутски, протојереј-ставрофор Милорад Лазаревић, парох верански, протојереј-ставрофор Драгомир Живанић, парох негославачки, протојереј-ставрофор Милован Влаовић, парох друге парохије даљске, протојереј-ставрофор Миладин Вуковић, архијерејски намесник теслићки (Епархија зворничко-тузланска), протојереј Саша Кузмановић, парох трпињски, протођакон Драган Сердар из Борова и ђакон Срђан Лукић из Борова Насеља.

Преосвећени Лукијан је дошао у канонску посету Црквеној општини и управи парохије у Трпињи, између осталог, да освети четири црквице-капелице, које су потом постављене на уласку у Трпињу и на неколико централних места у селу да сведоче свима који овуда пролазе и у ово древно насеље долазе да у њему живе православни хришћани, иконе Бога живог и деца Христа Спаса. То је слика великог духовног препорода који се у овој парохији догодио током протеклих неколико година. Наиме, не само да је гене-

Саопштење Митрополије црногорско-приморске

11. новембар 2015. г.

Свечано прослављење новопросијавшег светитеља наше Цркве – Светог Мардарија Љешанско-либертивилског и Свеамериканског у Митрополији црногорско-приморској биће у недјељу 15. новембра 2015. године у светитељевом родном селу Корнет у Љешанској нахији.

Тога дана свету службу Божју на темељима стародревног храма и мјеста на коме је столовао његов претходник Митрополит црногорски Мардарије Корнењанин служиће Његово Високопреосвећенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Амфилохије уз саслужење више архијереја наше помјесне Цркве и многобројног свештенства Митрополије црногорско-приморске и Епархија будимљанско-никшићке и захумско-херцеговачке и приморске и молитвено учешће вјерног народа из свих крајева Црне Горе.

Ових дана ће из штампе изаћи и светитељево житије. Празник Светог Мардарија Љешанско-либертивилског празнује се 12. децембра. Идуће 2016. године у Либертивилу ће овај празник бити прослављен Светом Архијерејском Литургијом коју ће служити Његова Светост Патријарх српски Иринеј уз саслужење свих православних епископа Сјеверне Америке. Ове године у Либертивилу ће празник бити прослављен Светом Архијерејском Литургијом којом ће началствовати администратор Епархије Српске Православне Цркве за Централну и Јужну Америку Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије уз саслужење чланова Епископског савјета Српске Православне Цркве за Сјеверну, Централну и Јужну Америку.

рално обновљена, уређена и опремљена велелепна црква, као што је генерално препорођен и дотрајали парохијски дом, него је васкрсао духовни живот на овом парчету земље Господње. Пре свега то се огледа у богослужењима која све више посећују млађи верници и деца, али и у активном животу Цркве у који се радо укључује омладина. Зато није чудо што су чланови трпињског Црквеноопштинског управног одбора млађи људи и вредни домаћини, који са својим свештеником одговорно преузимају све обавезе око обезбеђивања што квалитетнијег духовног живота у парохији.

Имајући у виду овако примерно организован црквени живот у Трпињи, Преосвећени Лукијан је, током Свете Литургије, одликовао напрским крстом и звањем протојереја-ставрофора пароха трпињског Сашу Кузмановића. Додељујући ово највише одликовање које је Српска Православна Црква одредила за мирско свештенство, Владика је нагласио да је ово признање свим верницима и члановима Црквеног

одбора у Трпињи, као и породици проте Саше која, као и свака свештеничка породица, носи тешко бремене свештеничког служења Богу и роду своме.

Извор: Епархија осјечкопољска

У ЕПАРХИЈИ ЖИЧКОЈ

Духовна сабрања

У 22. недељу по Духовима, 1. новембра 2015. г., Свету Архијерејску Литургију у Засељу код Пожеге служио је Епископ жички Јустин. Саслуживали су намесник пожешко-ариљски протојереј-ставрофор Ненад Величковић, намесник црногорски протојереј-ставрофор Милутин Стевановић, протојереј-ставрофор Дмитар Луковић из Пожеге, јереј Жељко Пантелић из Косјерића, протођакон Александар Грујовић из Краљева и ђакон Алек-

Дан примирја

У Србији ће се 11. новембра 2015. г. обележити Дан примирја у Првом светском рату. Дан примирја у Првом светском рату, који је и државни празник, биће обележен широм Србије низом манифестација у спомен на невино страдале између 1914. и 1918. године.

Обележавање 97 година од окончања Великог рата биће уприличено и на Српском војничком гробљу у Битољу.

Међународни дан примирја у Првом светском рату обележава се и у свету у знак сећања на 1918. годину, када је у Француској, у специјалном вагону маршала Фердинанда Фоша, потписано примирје у Првом светском рату. Тога дана у 11 сати на снагу је ступило примирје које је Немачка потписала са силама Антанте и тако окончала непријатељства на Западном фронту. Било је на снази све до закључивања коначног мировног споразума у Версају, 28. јуна 1919. године.

Дан примирја обележава се у Великој Британији, Француској, Белгији, Новом Зеланду. Под именом Дан сећања обележава се у земљама Комонвелта а у САД под именом Дан ветерана. У Британији се често користи и израз Дан макова као референца на мак који расте у Фландрији где је погинуло највише британских војника. У Србији се као главни мотив за амблем празника користи Наталијина рамонда, цвет који је угрожена врста у Србији, а познат је и као цвет феникс. Осим тог, у амблему се појављује и мотив траке Албанске споменице.

односа на простору општине Нови Пазар и целе регије. Епархија рашко-призренска Српске Православне Цркве остаје дубоко посвећена изградњи мира и толеранције међу припадницима различитих вероисповести који живе на овом простору.

Из канцеларије Епархије рашко-призренске
Призрен – Грачаница, 3. 11. 2015. године

У МАНАСТИРУ БУКОВО Епископ Иларион прославио имендан

Светим евхаристијским сабрањем на празник Преподобног Илариона Великог, 3. новембра 2015. г., у Храму Светог Николаја у манастиру Буково, Епископ тимочки Иларион прославио је имендан са свештенослужитељима Епархије тимочке, гостима из Видинске митрополије и сабраним верницима.

Светом Архијерејском Литургијом начелствовао је Епископ тимочки Иларион уз саслужење Епископа белоградчишког Поликарпа, Архимандрита Козме, игумана манастира Буково, гостију из Видинске митрополије: архимандрита Евтимија, Самуила и јеромонаха Максима, као и свештенослужитеља Епархије тимочке.

Славски колач поводом имендана Владика Иларион је преломео са драгим гостом Владиком Поликарпом, који се срдачном беседом обратио вернима, упутивши топлу честитку Владици Илариону и преневши поздраве Видинског митрополита Дометијана.

Владика Иларион је подсетио на недавну посету Видину и Софији, где је био братски и са љубављу дочекан, и још једном заблагодарио гостима из Видинске митрополије на учествовању у данашњој заједничкој духовној радости. У манастирској гостопримници приређена је братска трпеза за госте и сабране вернике.

Извор: Епархија тимочка

сандар Каранац из Пожеге. За дивно појање задужена је била певница под вођством протојереја Драгана Стевића из Ариља. Овом приликом Епископ је задужбиниру засељске цркве Видану Михајловићу уручио Орден Светог краља Милутина за заслуге на украшавању цркве и комплетној рестаурацији парохиског дома. Благословом Епископа жичког Јустина у Ужицу од 1. до 10. новембра боравиле су мошти Светих бесребреника и чудотвораца Козме и Дамјана. У недељу, 1. новембра, мошти ових светитеља дочекане су на ужичком тргу, а одагле у литији пренете у Храм Светог великомученика Георгија где су остале до 10. новембра.

У дочеку моштију светитеља и литији учествовали су представници градских власти, ужичко свештенство и многобројни народ. Поред моштију Светих Козме и Дамјана, у уторак, 3. новембра, у Ужице су донете и мошти Свете Параскеве

– Петке по благослову Његове Светости Патријарха српског Иринеја.

Извор: Епархија жичка

Саопштење Епархије рашко-призренске

На капији порте Саборног храма Светог Николе у Новом Пазару 2. новембра 2015. године је освануо знак полумесеца и звезде, који су непозната лица исписала највероватније у току ноћи.

Натпис је исписан црвеном бојом и изазвао је узнемирење свештенства и верног народа у Новом Пазару. Имајући у виду да до сада није било исписивања исламских симбола на нашим хришћанским светињама и да на овом делу Србије имамо коректне односе са представницима Исламске заједнице, искрено верујемо да је највероватније реч о изолованом случају, те очекујемо од Исламске заједнице да одлучно осуди ову провокацију и тиме даде свој допринос очувању међуверских

Благословен који долази у име Господње

Велики пријатељ српског народа и Српске Православне Цркве Митрополит неапољско-ставропољски Варнава у пратњи протојереја Николе Калаидзидиса и Леона Ефремидиса, јерођакона Пантелејмона Анастасијадиса, г. Хризостома Тириса и свештеника Александра Павловића боравио је од 5. до 8. новембра 2015. г. у посети Српској Православној Цркви.

Митрополит Варнава посетио је у касним поподневним сатима 5. новембра Православни богословски факултет Универзитета у Београду, где је тим поводом у параклису факултета служена свечана доксологија.

Другог дана посете Митрополита Варнаву је, у Патријаршији српској примио Патријарх српски Иринеј и том приликом му уручио високо одликовање СПЦ – Орден Светог цара Константина за неизмерну подршку српском народу. Митрополит Варнава је узвратио бираним речима: „Ваша Светости, данас се налазимо у пријатељској земљи Србији, у њеној престоници, у дому Патријараха српских, у Вашем дому – дому доброг пастира нама братског српског народа. Стојим овде пред иконом Васкрсења Господњег која означава – надамо се – и васкрсење нашег и Вашег народа, који пролазе и који су пролазили кроз тешке тренутке искушења у којима смо, међутим, увек били и опстајали заједно. Та страдања и тај Крст који смо заједно носили још више нас је приближио и ујединио. Тако примам и овај Крст Светог ца-

ра Константина, светитеља који је извео Цркву из мрака катакомби на светло Сунца Правде – Крст који је знак Распећа али и Васкрсења, Крст Христов за који је Константин рекао: Овим побеђуј! – да ме подсећа на муке и страдања али и на победу која победи свет! Примам ово одликовање у име моје државе, у име јелинског народа, у име свег мог свештенства на које сам веома поносан и у чије име Вас, Ваша Светости, позивам да се – као што сте нас у новембру прошле године посетили да заједнички обележимо стогодишњицу почетка Великог рата – опет сретнемо обележавајући стогодишњицу завршетка Великог рата. Хвала!“

Уследила је посета Верском добротворном старатељству АЕМ и Црквеној народној кухињи у Београду. У здању Председништва Србије, нешто касније, истога дана, уследио је пријем код председника Републике Србије Томислава Николића. Председник Николић је, упутивши речи добродошлице и благодарности за свако добро које је Митрополит Варнава учинио роду српском, подсетио на напоре и настојања српске државе на одбрани српске духовне и културне баштине на Косову и Метохији у контексту актуелног покушаја да се такозвана држава Косово учлани у Унеско. Узвраћајући, Митрополит Варнава је рекао: „Први пут не долазим у Србију и српске крајеве по ноћи у камионима са хуманитарном помоћи, на путовањима која су ми се чинила бескрајно дугим, него авионом и по дану схватајући

колико смо и физички и духовно близу и колико је дар Божји мир на коме сви треба да радимо – најпре ми као Црква служивши Свету Литургију која увек почиње речима – У миру Господу се помолимо! – али и државни посленици који морају да имају визију мира и визију слободе, да би свој народ водили ка миру и слободи.“

Уследила је посета Палати Србија, где је министар за рад у Влади Републике Србије Александар Вулин уприличио пријем Високопреосвећеном Митрополиту. За госте је потом уприличен пријем код амбасадора Грчке Константина Икономидиса.

Потом је Митрополит неапољско-ставропољски Варнава са пратњом служио помен код споменика великом грчком националном јунаку Риги од Фере. Уследила је посета Краљевском двору на Дедињу и споменичком комплексу на Авали.

Трећег дана посете, високи гост из Грчке служио је помен блаженпочившим српским патријарсима Димитрију и Павлу у манастиру Раковица, одакле је кренуо на путовање у Епархију ваљевску где се поклатио моштима Владике Николаја и Аве Јустина у манастирима Лелић и Ђелије. Крај кивота Лелићког Златоуста, Владика Милутин је одликовао Митрополита Варнаву Орденом Светог Владике Николаја, највишим признањем Епархије ваљевске, за несебичну помоћ коју је Митрополит пружао српском народу током ратних и поратних година у новијој страдалној српској историји. Митрополит Варнава је, на крају своје посете, саслуживао Патријарху српском Иринеју на Светој Архијерејској Литургији у недељу, 8. новембра 2015. г., поводом славе Храма Светог Димитрија на Новом Београду.

У ЗАГРЕБУ

Камењем на ученике

Приликом доласка на наставу у петак, 6. новембра 2015. г., ученике Српске православне опште гимназије камењем је напала група њихових вршњака из оближње загребачке школе. Физичком нападу је претходило вређање на националној основи у аутобусу јавног превоза, а настављено је гађањем камењем на улици и по уласку у двориште Гимназије.

На срећу, у овом нападу, нико од ученика није повређен. Камење је бацано на ученике и преко ограда Школе. На тај начин разбијено је стакло на улазним вратима Гимназије и Духовног центра у коме станује Митрополит загребачко-љубљански Порфирије. О овом немилем инциденту, и насиљу коме су изложени ученици Српске православне гимназије упозната је полиција, којој је уступљен видеоматеријал забиљежен камерама видео-надзора Школе, али и друге надлежне установе. Уз учињену материјалну штету, посљедица оваквог бруталног напада је страх и узнемиреност ученика.

Извор: Митрополија загребачко-љубљанска

У ВРБАСУ

Освећење крста за храм

На празник Светог великомученика Димитрија, 8. новембра 2015. г., Светом Литургијом у Храму Ваведења Пресвете Богородице у Врбасу свештеноначалствовао је Епископ бачки Иринеј, уз саслужење

Епископа јегарског Јеронима и више свештеника и ђакана.

После прочитаног Јеванђеља, Владика Иринеј се обратио сабрањима очински надахнутом беседом. Епископи Иринеј и Јероним су овом приликом освештали храмовни крст. Храм Ваведења Пресвете Богородице био је мали да прихвати све оне који су дошли да се помоле Господу и Светом Димитрију, али су сви присутни једнодушно учествовали у молитвеном обраћању Живоме Богу.

Извор: Епархија бачка

У ШИПОВУ

Слава града

Општина Шипово прославила је своју крсну славу Светог великомученика Димитрија – Митровдан.

Тим поводом Епископ Атанасије је служио је Божанску Литургију у Храму Светог Јована Крститеља у присуству начелника општине Милорада Ђирка и његових сарадника и многобројног вјерног народа. Епископу су саслуживали свештеници архијерејског намјесништва шиповског.

Окупљеном вјерном народу, Владика Атанасије се обратио беседом. Подсјећајући на подвиге Светог великомученика и победоносца Димитрија, који бјеше војник у свом земаљском животу и врлински борац, споменуто је и све српске борце који су бранили и одбранили род наш. Поред одбрамбено-отаџбинске борбе, Владика је скренуо пажњу и на једну другу борбу, опаснију и тежу, а то је борба духовна.

Владика је у литији са победоносним барјацима, иконама, часним свештеницима и вјерним народом, отишао до спомен-обележја пострадалима. Ту је одслужио помен и помолио се да за пострадале борце да их Господ упокоји тамо гдје

су и остали храбри и победоносни свети ратници. Обраћајући се вјерном народу испред спомен-обележја Епископ Атанасије је рекао да је најбоље оружје које све побјеђује – љубав. Владика је такође преломио и славски колач у административној згради Општине. Молитвама светих и храбрих Христових војника да нас Господ помилује, укријепи и у добру сабере, да се не постидимо пред својим прецима, и да не будемо на срамоту својим потомцима. Амин.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У БЕОГРАДУ

Нови фестивал традиционалне музике: Ретник

Први фестивал традиционалне музике Ретник биће одржан 19. новембра 2015. године у Културном центру РЕКС (REX) у Београду (Ул. јеврејска 16). На фестивалу ће бити представљени стари и ретки традиционални облици попут ојкалице, песме извика, гајдашке свирке. Намера програмске уреднице фестивала Светлане Спајић је да кроз овај догађај народно стваралаштво очува и стекне нове поклонице.

На првом фестивалу уз Пјевачку дружину Светлане Спајић, у улози домаћина, наступиће Обрад Милић, диплар, певач и гуслар из Жегара у Далмацији, Ратко Милић (Жегар), певачица Олга Красојевић са групом Црнућанка, Смиља Котур, певачица старије генерације из Јасеновца, Бокан Станковић, гајдаш и свирач, Томка Пауновић, Милољуб Шаковић, Драгица Жунић и Мирољуб Ракетић, певачи извика. Уз њих ће наступити и младе снаге окупљене око поменутих народних уметника.

Д. Сирахинић

**Пријатељ штанда
Српске Православне Цркве
на 60. Међународном сајму
књига у Београду:**

Telekom Srbija